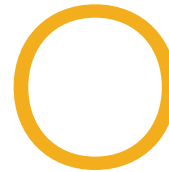

VERTAISARVIOINTIA
AMMATILLISTEN ERITYISOPPILAITOSTEN
KUMPPANUUSVERKOSTOSSA

vertais- arvioinnin opas

LUKIJALLE

petushallituksen rahoittamassa opetustoimen koulutus- ja kehittämishankkeessa, Vertti- vertaisarvioija erityisopetuksessa 2011 - 2013, on edistetty vertaisarviointiosaamista, arviointimenetelmän käyttöönottoa sekä arviointiindikaattoreiden sisäistämistä osana opetushenkilöstön ja koulutuksen järjestäjän jatkuvaa oman toimintansa arviointia. Koulutusmenetelmänä käytettiin Opetushallituksen hankkeessa kehitettyä Eurooppalaisen vertaisarvioinnin mallia (The European Peer Review Manual for initial VET). Eurooppalainen vertaisarviointimenettely puolestaan noudattaa Euroopan yleistä laadunvarmistuksen ja laadunhallinnan viitekehystä EQAVET –viitekehystä (European Quality Assurance Reference Framework).

Tämä julkaisu tarjoaa arviointivälineen verkostojen kesken toteutettavaan vertaisarviointiin. Julkaisu sisältää mallin vertaisarvioijakoulutukseen ja tavan siitä, miten kumppanuusverkostossa voidaan toteuttaa vertaisarviointia. Julkaisu sisältää

myös Vertti–vertaisarvioija erityisopetuksessa hankkeen toteutukseen liittyviä toimenpiteitä ja vaiheita. Liitteissä on koottuna hankkeen aikaisia malleja vertaisarviointiin liittyvistä dokumenteista.

Ammatilliset erityisoppilaitokset muodostavat kumppanuusverkon, jolla on oma tehtävänsä sekä ammatillisen koulutuksen kentässä että laajemmin koko yhteiskunnassa. Erityisoppilaitosten kumppanuuden ytimessä ovat yhdessä oppiminen, osaamisen jakaminen ja yhteinen kehittäminen. Yhteinen tekeminen johtaa siihen, että voimme käyttää sekä toisiaan täydentäviä että yhteisiä resursseja ja saavuttaa toiminnallista tehokkuutta.

Ammatillisten erityisoppilaitosten verkoston laatutyöryhmässä kehitetään laadunhallintaa ja arviointia viranomaisten ohjeistuksen puitteissa. Työryhmä kehittää ja tuottaa ammatilliseen erityisopetukseen sopivia laadunhallinnan toimintamalleja ja työkaluja, ohjaa ammatillisten erityisoppilaitosten välistä vertaisarviointia ja vastaa verkoston vertaisarvioinnin kehittä-

misestä. Tavoitteena on taata koulutuksen laadun jatkuvalla parantamisella opiskelijoiden hyvä elämä ja työllistyminen sekä vahvistaa ammatillisten erityisoppilaitosten kilpailukykyä sekä vastata toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin.

Vertti- hanketta koordinoivat ja vertaisarviointityökalun tuottamiseen osallistuivat verkoston laatutyöryhmän jäsenet: Bovallius-ammattiopistosta (BAO) Matti Virtala, Invalidiliiton Järvenpään koulutuskeskuksesta (IJKK) Helmi Sirkiä, Keskuspuiston ammattiopistosta (KPAO) Samuli Sollo, Kiipulan ammattiopistosta (Kiipula) Rauno Konttila ja Ammattiopisto Luovista (Luovi) Marjut Huttunen. Asiantuntijajäsenenä hankkeessa ovat toimineet: Aitoon koulutuskeskuksesta (AIKK) Anne Salmela, Helsingin Diakoniaopistosta (HDO) Soili Jaarinen sekä Bovallius ammattiopistosta (BAO) Helena Haverinen.

Oppaan toimittamistyöstä on vastannut Invalidiliiton Järvenpään koulutuskeskuksesta Noora Vehmas yhteistyössä edellä mainittujen jäsenten kanssa.

SISÄLTÖ

GRAAFINEN SUUNNITTELU:

Pete Alander/Bandmill.net

KUVAT:

Kansi: Pete Alander

Vector Open Stock

www.vectoropenstock.com

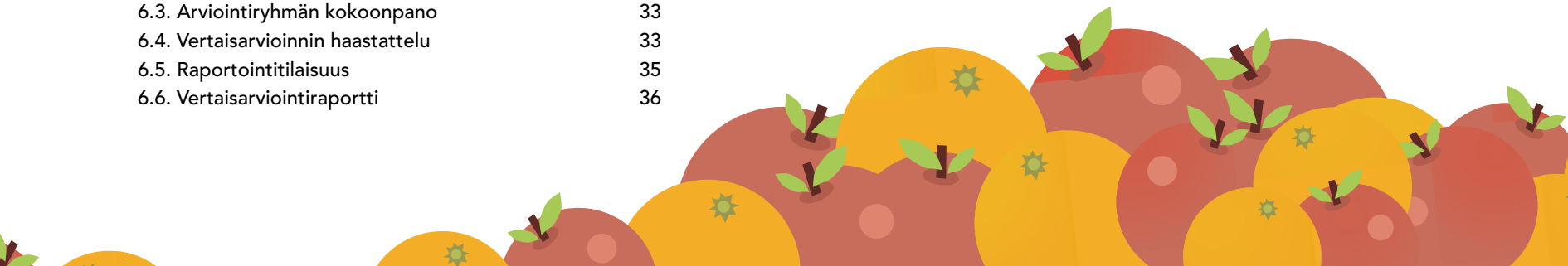
www.sxc.hu

LUKIJALLE	2
1. VERTAISARVIOINTI OPPIMISPROSESSINA	6
1.1. Vertaisarviointi erityisoppilaitoksessa	7
1.2. Henkilökuntarakenne erityisoppilaitoksissa	9
1.3. Ammatillista koulutusta koskeva lainsäädäntö ja ohjeet	9
1.4. Esteettömyys ja saavutettavuus	10
2. VERTAISARVIOINTI AMMATILLISTEN ERITYISOPPILAITOSTEN VERKOSTOSSA	11
2.1. Vertaisarvioinnin periaatteet	12
2.2. Vertaisarviointien suunnittelu ja tavoitteiden asettaminen	14
2.3. Vertaisarviointien toteuttaminen	14
2.4. Vertaisarvioinnin pilotointi ja vakiinnuttaminen	18
2.5. Vertaisarvioinnit yhteisen kehittämisen tukena	19

3. VERTTI-VERTAISARVIOIJAKOULUTUS JA OSAAMISEN VAHVISTAMINEN	20
3.1. Vertti-vertaisarvioijakoulutus	21
3.2. Osaamisen vahvistaminen	22
4. ARVIOINTIALUEET JA INDIKAATTORIT VALMENTAVASSA KOULUTUKSESSA	23
5. VASTUUT VERTAISARVIOINNISSA	26
5.1. Verkoston laatu-ryhmän vastuut	27
5.2. Arvioitavan oppilaitoksen vastuut	27
5.3. Arviointiin osallistuvien vertaisarvioijien vastuut	28
6. VERTAISARVIOINNIN TOTEUTUS	31
6.1. Toiminnan kuvaus ja itsearviointi	32
6.2. Vaitiolovakuutus	32
6.3. Arviointiryhmän kokoonpano	33
6.4. Vertaisarviointiin haastattelu	33
6.5. Raportointitilaisuus	35
6.6. Vertaisarviointiraportti	36

7. KEHITTÄMISTOIMIEN SUUNNITTELU JA TOTEUTTAMINEN	38
8. VERTAISARVIOINNIT AMMATILLISEN KOULUTUKSEN VERKOSTOISSA	40
Liite 1: Malli arviointialueiden toimintakuvauksista	42
Liite 2: Malli tietolähdeluetteloksi	46
Liite 3: Malli itsearviointista	47
Liite 4: Vaitiolovakuutus	50
Liite 5: Malli palauteraportista	51
Liite 6: Esimerkkejä haastattelukysymyksistä	54
LÄHTEET	58

VERTAISARVIOINTI
OPPIMISPROSESSINA

Vertaisarviointi on oppimisprosessi, jossa arvioinnin avulla opitaan toisten toiminnasta. Arviointi perustuu sovittuihin kriteereihin ja indikaattoreihin, mutta myös kokeneiden kollegoiden ammattitaitoon. Arviointi tukee koulutuksen järjestäjän toiminnan ja oppilaitoksen henkilöstön kehittämistä sekä laadunhallintaa ja sen jatkuvaa parantamista. Arviointi mahdollistaa myös oppimis- ja tutustumiskäynnin, jossa omaa toimintaa peilataan vertaiskumppanin toimintaan.

Arvioinnin kohteena oleva oppilaitos voi hyödyntää vertaisarviointia monin tavoin opiskelijoiden, opetus- ja ohjaushenkilöstön, opiskelijahuollon, huoltajien, sidosryhmien ja johdon sekä luottamuselinten työvälineenä sekä suunnittelussa ja toiminnan kehittämisessä.

Vertaisarvioijat voivat hyödyntää arviointia muun muassa oman opetus- ja ohjausprosessinsa kehittämisessä. Vertaisarvioinnissa esiin tulleiden hyvien käytänteiden siirtämisestä sellaiseen tulee kuitenkin sopia erikseen arvioitavan oppilaitoksen johdon kanssa, koska vertaisarviointia koskee luottamuksellisuus.

Vertaisarviointi on ulkoisen arvioinnin muoto.

- * Se tukee toiminnan kehittämistä ja laadun varmistamista ja -parantamista arvioitavissa oppilaitoksissa.
- * Se on samaan ammattiryhmään kuuluvien tai saman toimialan parissa työskentelevien kesken tapahtuvaa työn kehittämistä, jossa vertaisten muodostama ryhmä arvioi kriittisesti ja järjestelmällisesti toistensa toimintaa.
- * Se on formatiivista, ohjaavaa ja kehittävää arviointia, jossa painotetaan erityisesti laadun jatkuvaa parantamista.

- * Se on työkalu hyvien käytänteiden tunnistamiseen ja levittämiseen sekä edelleen kehittämiseen
- * Vertaisarviointiin sisältyy arvioitavan oppilaitoksen itsearviointi ja vertaisarvioijien toteuttama arviointi.
- * Vertaisarvioinnin raportti toimii osana koulutuksen järjestäjän laadun arviointia ja kehittämistä.
- * Vertaisarviointi edistää koulutuksen järjestäjien yhteydenpitoa sekä verkostoitumista ja on kustannustehokasta.

Arvioinnin kohteena voi esimerkiksi olla jokin laadunhallinnan osa-alue, koko organisaatio tai sen yksikkö, koulutusala tai tutkinto, hanke, tuote, toimenpide tai toimintaperiaate.

1.1. Vertaisarviointi erityisoppilaitoksessa

Ammatillisissa erityisoppilaitoksissa noudatetaan Eurooppalaisen vertaisarviointimenettelyn yleisiä tavoitteita, arvoja ja periaatteita kuitenkin huomioiden ammatillisten erityisoppilaitosten toimintaympäristö.

Vertaisarvioinnin yleiset tavoitteet:

- * laadun varmistaminen ja kehittäminen
- * laadun läpinäkyvyyden edistäminen
- * ammatillisen koulutuksen vertailtavuuden edistäminen

Vertaisarvioinnin toteutuksessa tulee ottaa huomioon seuraavat periaatteet:

- * vertaisarvioijien puolueettomuus
- * läpinäkyvyys, koskien kaikkia vertaisarviointiprosessin vaiheita ja osapuolia
- * avoimuus, eettisyys ja rehellisyys
- * kehittämismyönteisyys
- * sitovat etukäteen laaditut säännöt luottamuksellisuudesta ja tulosten käytöstä
- * sääntöjen ja sopimusten noudattaminen
- * vertaisarvioijien (ja näiden edustamien oppilaitosten) ja arvioitavien oppilaitosten välisten eturistiriitojen ja kilpailun välttäminen

Ammatillinen erityisopetus on tarkoitettu opiskelijoille, jotka tarvitsevat opinnoissaan erityistä tukea. Opiskelija saa yksilöllistä tai eriytettyä opetusta ja ohjausta tai muuta tukea. Ammatillinen erityisopetus tarjoaa mahdollisuuden ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon suorittamiseen ja työelämään sijoittumiseen.

Erityisopetusta annetaan lain mukaan opiskelijalle, joka vamman, sairauden, kehityksen viivästymisen, tunne-elämän häiriön tai muun syyn vuoksi tarvitsee erityisiä opetus- tai opiskelijahuollollisia palveluja. Tarvittaessa kuntoutusta tai opetusta ja ohjausta toteutetaan yhdessä muiden palveluntuottajien kanssa moniammatillisesti. Moniammatillisuus on eri koulutustaustan ja kokemuksen omaavien työntekijöiden yhteistyössä tekemää asiakastyötä. Yhteistyötä tehdään

opiskelijan ja hänen lähiverkostonsa sekä hoidosta ja kuntoutuksesta vastaavien tahojen kanssa. Yhteistyö on myös tärkeää ohjattaessa opiskelijoita jatkokoulutukseen ja työelämään. Yhteistyöhön sisältyy myös tiedonvälitys eri palveluntuottajien kesken.

Ammatilliset erityisoppilaitokset huolehtivat erityistä tukea tarvitsevien nuorten ja aikuisten ammatillisesta koulutuksesta sekä valmentavasta ja kuntouttavasta opetuksesta ja ohjauksesta. Lisäksi erityisoppilaitokset tukevat ammatillisen erityisopetuksen osaamisellaan ja palveluillaan ammatillisten oppilaitosten erityisopetuksen toteuttamista ja kehittämistä.

Erityisopetuksen ammatilliset tavoitteet ovat tutkintoon johtavissa koulutuksissa samat kuin vastaavien alojen muissakin ammatillisissa tutkinnoissa. Tavoitteiden saavuttamista tuetaan yksilöllisesti suunnitellun ja ohjatun oppimisprosessin sekä erilaisten tukitoimien avulla. Ammatillisissa erityisoppilaitoksissa opiskeluryhmät ovat pieniä ja useimmilla opettajilla on erityisopettajan kelpoisuus. Pieni ryhmäkoko ja erityisopetta-

jan sekä muun ohjaushenkilöstön ammattitaito mahdollistavat erilaisia opetus-, ohjaus- ja oppimisjärjestelyjä sekä työtapoja, muun muassa eriyttävää luokkaopetusta.

1.2. Henkilökuntarakenne erityisoppilaitoksissa

Erityisoppilaitoksissa henkilökuntarakenne on erilainen kuin tavallisissa oppilaitoksissa. Opiskelijan opetus- ja ohjausprosesseissa sekä tukipalveluiden tuottamisessa on mukana opetushenkilöstön lisäksi runsaasti ohjaus- ja opiskelijahuoltohenkilöstöä, esimerkiksi ohjaajia, henkilökohtaisia avustajia, työhönvalmentajia, uraohjaajia ja asuntolahenkilökuntaa sekä erityisasiantuntijoita oppimisen tukemiseen ja opiskelupolulla onnistumiseen, ehkäisten syrjäytymistä ja opintojen keskeytymistä. Vertaisarvioinnin haastatteluissa huomioidaan aina myös tämän henkilöstön haastattelu.

1.3. Ammatillista koulutusta koskeva lainsäädäntö ja ohjeet

Vertaisarvioijaryhmässä tulee olla arvioija, joka tuntee ammatillista koulutusta koskevaa lainsäädäntöä ja koulutukseen liittyvät ohjeet ja suositukset. Tärkeää on myös tuntee kansalliset koulutusta koskevat suunnitelmat esimerkiksi Opetus- ja kulttuuriministeriön pitkän tähtäimen suunnitelma (KESU) ja ammatillista koulutusta koskeva laatustrategia ja laadunhallintasuositus.

Ammatillisia oppilaitoksia sitovat seuraavat lait ja ohjeet:

- * Ammatillista koulutusta koskevat lait ja asetukset: Laki (L630/1998) ammatillisesta koulutuksesta ja Asetus (A811/1998). Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 635/1998 ja Asetus opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 806/1998. Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta 1998/631.
- * Opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteet
- * Opetushallituksen yleiset ohjeet ja suositukset kansainvälisyydestä ja koulutuksen järjestäjien välisestä yhteistyöstä, turvallisuuteen ja opiskelijahuoltoon liittyvät ohjeet sekä koulutuksen järjestäjien väliseen yhteistyöhön liittyvät ohjeet

Laadunhallintaan ja jatkuvaan parantamiseen liittyviä ohjeita ja suosituksia ovat:

- * Koulutus ja tutkimus 2011–2016
- * Ammatillisen koulutuksen laadunhallintasuositus 2008
- * Ammatillisen koulutuksen laatupalkintokilpailun mukaiset arviointialueet ja vuosittaiset erityisteemat sekä ammatillisen koulutuksen vertaisarvioinnin arviointialueet ja indikaattorit
- * Koulutuksen arviointisuunnitelma 2012–2015
- * Ammatillisen koulutuksen laatustrategia 2011–2020
- * Oppisopimuskoulutuksen laadun kehittäminen 2011
- * LATTE - Ammatillisen lisäkoulutuksen laadun kehittämisen -hanke 2010
- * EQAVET -viitekehys: www.eqavet.eu
- * Bryggen julkilausuma, joka koskee ammatillisen koulutuksen tehostettua eurooppalaista yhteistyötä 2011–2020

Nämä edellä listatut ohjeet löytyvät ajantasaisina Opetushallituksen [www-sivuilla](http://www.sivuilla).

1.4. Esteettömyys ja saavutettavuus

Esteettömyys on oleellinen asia ammatillisten erityisoppilaitosten vertaisarvioinnissa. Arvioinnissa tulee aina tarkastella opetuksen ja ohjauksen esteettömyyden (pedagogiikka), asenteellisen, psyykkisen sekä sosiaalisen esteettömyyden, vuorovaikutuksen esteettömyyden, tilojen ja ympäristön esteettömyyden ja tietotekniikan esteettömyyden näkökulmasta. Fyysinen esteettömyys on välttämätöntä aisti- ja liikuntarajoitteisille opiskelijoille. Vertaisarvioijien tulee esimerkiksi havainnoida miten opiskelijoilla on pääsy niihin tiloihin, joissa oppiminen tapahtuu. Saavutettavassa opiskeluympäristössä kaikki opiskelijat ovat tasa-arvoisia.

Esteettömyydellä ja koulutuksellisella inklusiolla tarkoitetaan kaikkien opiskelijoiden yhdenvertaista osallisuutta koulutukseen ja opiskeluun. Yhdenvertainen osallisuus mahdollistaa sen, että jokainen opiskelija voi opiskella yhdessä muiden ikäistensä kanssa riippumatta esimerkiksi erityisen tuen tarpeista ja voi osallistua yhteisönsä toimintaan tasavertaisesti sekä saada opiskelussaan tarvitsemansa tukipalvelut. Osallisuus näkyy myös siinä, että kaikki tuntevat olevansa hyväksytyjä ja arvostettuja kouluyhteisössä.

Toiminnallinen esteettömyys merkitsee sitä, että erilaisten opiskelijoiden opetus ja ohjaus on liitetty mahdollisimman integroidusti oppilaitoksen toimintaan. Sosiaalisesti saavutettavassa oppilaitoksessa jokainen opiskelija osallistuu oppilaitoksen yhteisölliseen toimintaan. Vertaisarvioinnissa tulee huomioida, että haastatteluissa on mukana erilaisia opiskelijoita.

2

VERTAISARVIOINTI
AMMATILLISTEN
ERITYISOPPILAITOSTEN
VERKOSTOSSA

2.1. Vertaisarvioinnin periaatteet

ASIAKAS- JA SIDOSRYHMÄLÄHTÖINEN TOIMINTATAPA

Laadunhallintaa kehitetään huomioiden kunkin yhteistyöhön osallistuvan koulutuksen järjestäjän kehittämisen vaihe ja kehittämistarpeet sekä koko ammatillisen erityisopetuksen toimiala ja sen kehittämistarpeet ja -haasteet.

AVOIMUUS

Tavoitteena on laadunhallinnan ja jatkuvan parantamisen näkyväksi tekeminen osana ammatillisen erityisopetuksen arkea ja kehittämistyötä.

Tavoitteena on lisäksi toiminnan läpinäkyvyyden lisääminen tuomalla esiin toiminnan tuloksia ja vaikuttavuutta, systemaattista toiminnan seurantaa ja arviointia sekä arviointitulosten hyödyntämistä toiminnan kehittämisessä. Avoimuuteen liittyy myös hyvien käytänteiden levittäminen ammatillisen erityisopetuksen edelleen kehittämiseksi.

TASA-ARVOISUUS JA YHDENVERTAISUUS

Yhteisen kehittämisen ja toiminnan arvioimisen kautta varmistetaan laadukkaat sekä tasalaatuiset ja yhdenvertaiset palvelut kaikille erityistä tukeville opiskelijoille, jotka opiskelevat ammatillisissa erityisoppilaitoksissa tai ammatillisissa oppilaitoksissa.

LUOTETTAVUUS JA LUOTTAMUKSELLISUUS

Arviointi perustuu keskinäiseen luottamukseen, yhteistyöhön sitoutumiseen ja yhteistyön tuottamiin hyötyihin. Erityisopetuksessa muun muassa henkilötietolaki asettaa arvioinnille erityisiä vaatimuksia. HOJKS-asiakirjat ovat tietosuojalain alaisia, samoin muut haastatteluissa saadut arkaluonteiset ja salassa pidettävät tiedot vaativat erityistä huomiota.

Erityisopetusta koskee soveltuvin osin:

- * Henkilötietolaki 1999/523: 3 § 1 kohta, 5 §, 6 §, 8 §:n 1 momentin 5 kohta, 9 §, 11 §, 12 § ja 32 §
- * Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 1999/621: 24 §
- * Laki ammatillisesta koulutuksesta 1998/630: 8 §, 20 §

JATKUVA UUDISTUMINEN

Hyvien käytänteiden tunnistaminen ja niiden esille tuominen on tärkeää. Samoin toisilta oppimisen ja vertaisoppimisen vahvistaminen ammatillisten erityisoppilaitosten ja niiden henkilöstön kehittämisen menetelmänä mahdollistavat jatkuvan uudistumisen ja toiminnan edelleen kehittämisen.

SYNERGIAEDUT

Kehittämistyön yhdessä tekeminen tuo synergiaetuja ja varmistaa toiminnan tehokkuutta ja tuo kustannussäästöjä. Yh-

dessä tekemällä varmistetaan lisäksi, että koulutuksen järjestäjillä on riittävä määrä osaavaa laadunhallintaan ja arviointeihin perehtynyttä henkilöstöä.

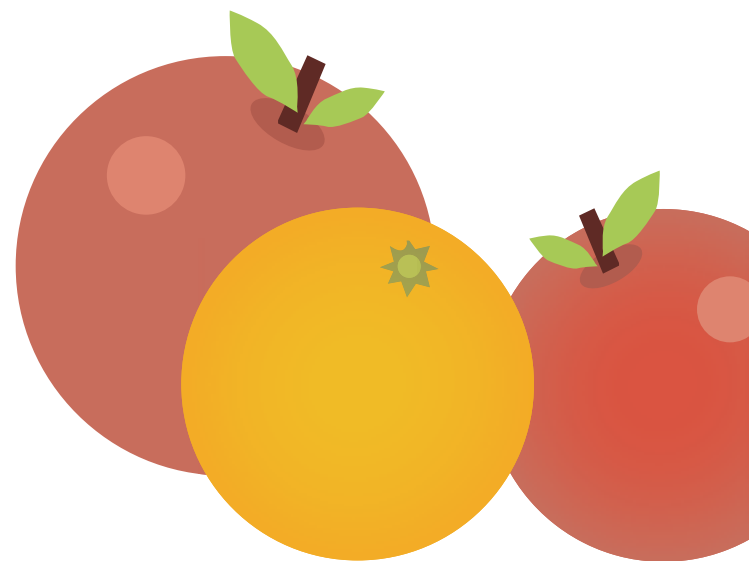
TEHOKKUUS

Tavoitteena on tehokas ajankäyttö ja aikakehyksissä pysyminen. Tätä edistää toimintaa suunniteltaessa työvaiheisiin kuluvan ajan arviointi ja nopeiden työmenetelmien valinta sekä toimiminen suunnitelmien mukaisesti.

JOUSTAVUUS JA MUUTOSVALMIUS

Tavoitteena on ettei oppilaitoksen toiminta häiriinny tai pysähdy arvioinnin ajaksi. Arvioijat suunnittelevat arvioinnin yhteistyössä arvioitavan oppilaitoksen kanssa sellaiseen ajankohtaan, joka sopii parhaiten lukuvuoteen. Haastatteluajat määritellään yhteistyössä koordinoivan henkilön kanssa. Arvioijat ovat myös joustavia silloin, kun haastattelu-aikaan tulee yllättävä muutos tai haastattelu vaatii erityisjärjestelyjä, esimerkiksi opiskelijoilla saattaa olla mukana henkilökohtainen avustaja tai tulkki.

Vertaisarviointi ammatillisten erityisoppilaitosten kumppanuusverkostossa perustuu laatutyöryhmän toimintasuunnitelmaan. Seuraavissa luvuissa on kuvattuna vertaisarvioinnin suunnittelu, toteutus ja vaiheet sovellettuna ammatilliseen erityisopetukseen. Luvussa 2.4. kuvataan myös vertaisarvioinnin pilotointi. Verkostoissa tapahtuvaan systemaattiseen vertaisarviointiprosessin suunnitteluun tulee varata aikaa vähintään vuosi.

2.2. Vertaisarviointien suunnittelu ja tavoitteiden asettaminen

Vertaisarvioinnin suunnittelu on aloitettu ammatillisten erityisoppilaitosten verkoston laatutyöryhmässä vuonna 2009 ja laatutyöryhmä toimii vertaisarviointien suunnittelun, edelleen kehittämisen ja toteuttamisen koordinoijana.

Arvioinnin perusteet:

- * Eurooppalainen vertaisarvioinnin opas ammatilliseen peruskoulutukseen -julkaisu
- * Vertaisarvioinnin opas ammatilliseen peruskoulutukseen, Arviointialueet ja kriteerit - julkaisu
- * OPH:n toteuttama vertaisarvioijakoulutus 2009
- * Eurooppalainen vertaisarvioijakoulutus, lyhyt versio

Vertaisarviointi kohdentui sekä ammatilliseen perustutkinto-koulutukseen että valmentavaan ja kuntouttavaan opetukseen ja ohjaukseen. Ammatillisen aikuiskoulutuksen vertaisarviointi otettiin mukaan Vertti-hankkeessa.

Tavoitteiksi, jotka hyväksyttiin oppilaitosten johtoryhmissä, asetettiin

- * ammatillisen erityisopetuksen läpinäkyvyyden ja vertailtavuuden edistäminen
- * verkoston osallistujien oman ja yhteisen toiminnan kehittäminen
- * ammatillisen erityisopetuksen laadun varmistaminen yhteisillä vertaisarvioinnin kriteereillä
- * verkoston hyvien käytänteiden esille nostaminen,
- * eurooppalaisen arviointimenetelmän oppiminen sekä arviointiosaamisen lisääminen ja laajentaminen

Tavoitteena on, että vertaisarviointi on yksi koulutuksen järjestäjän laadun arvioinnin väline, jonka avulla lainsäädännön edellyttämä ulkoinen arviointi osittain toteutuu.

2.3. Vertaisarviointien toteuttaminen

Keskeiseksi toimintaperiaatteeksi vertaisarviointien toteuttamisessa otettiin toiminnan tehokkuus, mikä on poikkeama Eurooppalaisen vertaisarvioinnin toteuttamisen aikataulutuksesta.

Alla olevassa taulukossa on kuvattu eri toimijoiden tehtävät vertaisarvioinneissa ja se missä aikataulussa eri tehtävät tulee toteuttaa.

Tehtävä	Toimijat		Aikataulu
	ARVIOITAVA OPPILAITOS	ARVIOINTIRYHMÄ	
Toiminnan kuvaus ja itsearviointi	X		Lähtettäminen arviointiryhmälle 1 kk ennen vertaisarviointikäyntiä
Vertaisarviointikäynnin suunnittelu		X	Osittain ennakoon ja osittain vertaisarviointia edeltävänä iltapäivänä ja iltana
Vertaisarviointikäynti			
- käytännön järjestelyt	X	X	
- haastattelut ja havainnoinnit		X	1-päiväisenä
Palaute vertaisarvioinnista		X	Vertaisarviointipäivän jälkeisenä päivänä
Kehittämissuunnitelma	X		Ehdotukset yhteisiksi kehittämis-kohteiksi laaturyhmässä

Taulukko 1. Vertaisarvioinnin tehtäviä toimijoittain sekä aikataulu

Vertaisarviointikäynti perustuu vertaisarvioijille toimitettuun arviointialueen tai - alueiden toiminnan kuvaukseen, itsearviointiraporttiin sekä koulutuksen järjestäjän toimintakertomukseen. Tarvittaessa vertaisarviointiryhmä pyytää muuta materiaalia ennakoon. Itsearviointiraportin ja toimintakuvauksen laadinnasta tarkemmin luvussa 6.1.

Vertaisarviointiryhmät ovat pääsääntöisesti muodostuneet seuraavasti

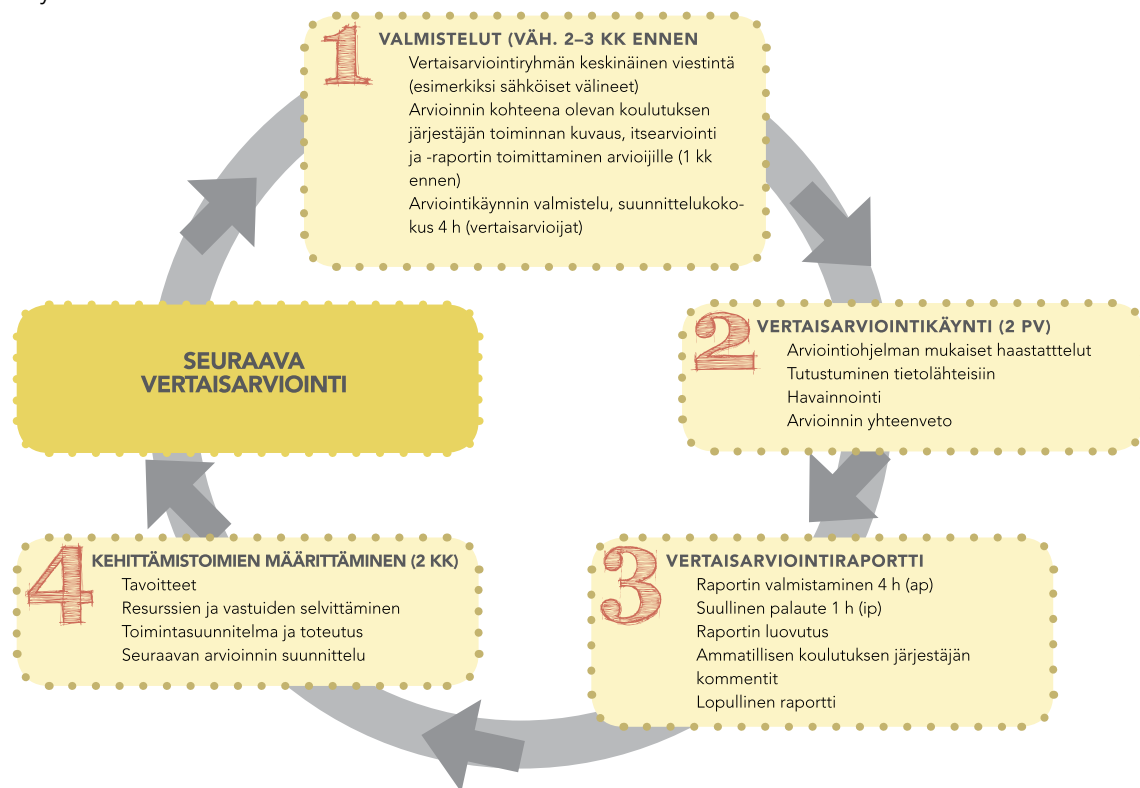
- * 4–5 vertaisarvioijaa/vertaisarviointiryhmä
- * vertaisarviointiryhmien vetäjinä ovat toimineet laatutyöryhmän jäsenet tai koulutetut vertaisarvioijat
- * vertaisarvioijina toimivat ovat suorittaneet vertaisarvioijakoulutuksen ja lisäksi ryhmissä on ollut mukana vertaisarvioijaharjoittelijoita

Vertaisarviointiryhmissä on ollut mukana laadun ja arvioinnin, ammatillisen erityisopetuksen, opiskelijapalveluiden sekä hallinnon asiantuntijoita.

Yhteyshenkilöinä arvioitavissa oppilaitoksissa ovat toimineet joko erityisoppilaitosten kumppanuus-

verkoston laatutyöryhmän jäsenet tai muu nimetty henkilö. Tavoitteena on, että jatkossa yhteyshenkilöinä toimiminen siirtyy pois laatutyöryhmän jäseniltä.

Kuvio 1. Ammatillisten erityisoppilaitosten vertaisarvioinnin neljä vaihetta

VERTAISARVIOINNIN VAIHEET

Vertaisarviointiprosessin toteuttamisesta päivämäärineen tulee sopia hyvissä ajoin arvioinnin toteuttajien ja arvioitavan oppilaitoksen kesken. Alla on kuvattu ammatillisten erityisoppilaitosten vertaisarvioinnin neljä vaihetta.

1

Valmisteluvaihe: Ennen vertaisarviointikäyntiä arvioitava oppilaitos tekee toimintakuvauksen ja itsearviointiraportin. Arvioinnin valmisteluun ja järjestämiseen tulee varata vähintään kolme kuukautta. Itsearviointiraportin tulisi olla valmis viimeistään kuukautta ennen vertaisarviointia, jotta vertaisarviointiryhmä voi valmistautua käyntiin asianmukaisesti. Vertaisarviointi voidaan käynnistää vasta itsearvioinnin jälkeen.

2

Vertaisarviointikäynnin suunnittelukokous: Vertaisarvioijaryhmä valmistelee kokouksessa menettelyt, eli kuinka vertaisarviointikäynti toteutetaan. Suunnittelukokous pidetään niin sanottuna valmistautumispäivänä noin kuukautta ennen arviointikäyntiä. Kokouksessa laaditaan vertaisarviointikäynnin ohjelma, sovitaan selvittävät asiat (esim. teemat ja kysymykset haastateltaville), tutkittavat materiaalit, haastattelut henkilöt ja arviointiaikataulu.

3

Vertaisarviointikäynti ja raportointi: Erityisoppilaitosten verkoston vertaisarviointikäynti kestää kaksi päivää. Ensimmäisenä päivänä toteutetaan haastattelut ja perehdytään tutkittaviin materiaaleihin sekä toteutetaan sovitut tutustumiset arvioitavan oppilaitoksen tiloihin ja laitteisiin. Toisena päivänä laaditaan vertaisarviointiraportti ja annetaan suullinen palaute sekä luovutetaan raportti arvioitavalle oppilaitokselle.

4

Kehittämistoimet arvioitavassa oppilaitoksessa: Tavoitteena on, että arvioitava oppilaitos määrittelee kehittämiskohteet kahden kuukauden kuluessa vertaisarviointikäynnistä.

2.4. Vertaisarvioinnin pilotointi ja vakiinnuttaminen

Ennen systemaattisen vertaisarvioinnin toteuttamista erityisoppilaitosten kumppanuusverkostossa toteutettiin vertaisarvioinnin pilotointi vuotta ennen varsinaista arviointia. Arviointialueeksi pilotoinnissa sovittiin arviointialue 5: Sosiaalisen toimintaympäristön esteettömyys, saavutettavuus ja monimuotoisuus.

Pilotoinnin jälkeen periaatteeksi sovittiin, että kaikissa osallistuvissa oppilaitoksissa on aina sama arviointialue.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa tehtiin vertaisarvioinnit alla olevan taulukon mukaisesti. Aikuiskoulutuksessa on toteutettu yksi vertaisarviointi.

Kukin koulutuksen järjestäjä päätti, mihin oppilaitoksen opetuspisteisiin (toimipaikka, yksikkö tms.) ja koulutuksiin/ tutkintoihin vertaisarviointi kohdentuu.

Taulukko 2. Toteutuneet arvioinnit 2010–2012.

Ajankohta	Kevät 2010	Kevät 2011	Kevät 2012	Syksy 2013
Arviointialue/ Osallistuneet oppilaitokset	Sosiaalisen toimintaympäristön esteettömyys, saavutettavuus ja monimuotoisuus	Opetussuunnitelmat Oppiminen ja opettaminen	Opiskelijan arviointi Oppimistulokset	Laadunhallinta ja arviointi
Ammattiopisto Luovi	✗	✗	✗	✗
Bovallius-ammattiopisto	✗	✗	✗	✗
Invalidiliiton Järvenpään koulutuskeskus	✗	✗	✗	✗
Keskuspuiston ammattiopisto	✗	✗	✗	✗
Kiipulan ammattiopisto	✗	✗	✗	✗
Helsingin Diakoniaopisto			✗	✗

Taulukossa 3 on kuvattuna vasemmalla arvioivat oppilaitokset, joihin arviointi kohdistui (BAO, IJKK, Kiipula, KPAO ja Luovi). Ylimmällä rivillä on kuvattuna oppilaitokset, joista arvioijat kutsuttiin (AIKK, BAO, IJKK, Kiipula, KPAO, Luovi, LAO ja HDO). Kussakin arvioinnissa oli mukana neljästä kuuteen arvioijaa, joista osa oli harjoittelijoita.

Taulukko 3.
Esimerkki
toteutuksesta
keväältä 2011.

	Arvioijat näistä oppilaitoksista							
	AIKK	BAO	IJKK	KIIPULA	KPAO	LUOVI	LAO	HDO
Arvioitava oppilaitos								
BAO			✕	✕		✕		✕
IJKK		✕		✕		✕	✕	
KIIPULA	✕	✕			✕	✕		
KPAO		✕	✕			✕		
LUOVI	✕	✕	✕		✕		✕	

2.5. Vertaisarvioinnit yhteisen kehittämisen tukena

Ammatillisten erityisoppilaitosten verkoston johtoryhmässä päätettiin ensimmäisen vertaisarviointikierroksen jälkeen, että vertaisarviointia hyödynnetään kunkin koulutuksen järjestäjän oman kehittämisen lisäksi yhteisen kehittämisen työkaluna.

Yhteisten kehittämiskohteiden määrittämiseksi sovittiin, että verkoston laatutyöryhmä ja pedagoginen työryhmä perehtyvät toteutuneiden vertaisarviointien raportteihin.

Keväällä 2013 tullaan tekemään arviointi siitä, mikä vaikuttavuus vertaisarvioinneilla on ollut koulutuksen järjestäjille ja myös ammatillisten erityisoppilaitosten ja erityisopetuksen kehittämiseksi. Lisäksi arvioidaan, miten tätä toimintaa voisi edelleen kehittää.

A large, stylized, light yellow number '3' is positioned on the right side of the slide, partially overlapping the text.

VERTTI
-VERTAISARVIOIJAKOULUTUS
JA OSAAMISEN VAHVISTAMINEN

3.1. Vertti -vertaisarvioajakoulutus

Vertti-vertaisarvioajakoulutus pohjautui Eurooppalaisena yhteistyönä kehitettyyn vertaisarvioinnin koulutusohjelmaan (viite: www.oph.fi, vertaisarvioajakoulutus).

Koulutusohjelma suunniteltiin ammatillisten erityisoppilaitosten verkoston laatutyöryhmässä. Vertaisarviointikäynneillä ensimmäisessä vaiheessa kouluttajina olivat laatutyöryhmän jäsenet. Koulutukseen saatiin Opetushallituksen opetustoimen henkilöstön täydennyskoulutuksesta hankerahoitusta ja se oli osallistujille maksutonta. Koulutettavan työnantaja vastasi koulutuksesta aiheutuneista kustannuksista.

Vertti-vertaisarvioajakoulutus on käytännönläheinen sekä sisällöltään että opetusmenetelmiltään. Koulutus tarjoaa vertaisarvioinnin suunnittelun ja toteutuksen kannalta olennaisia tietoja ja taitoja sekä edistää koulutukseen osallistuvan henkilökohtaista kehittymistä ja osaamista.

Koulutuksessa esitellään vertaisarviointi arviointimenetelmänä, käydään vertaisarvioinnin eri vaiheet perusteellisesti läpi ja selvitetään vertaisarvioijien roolit ja tehtävät. Koulutuksen aikana vertaisarvioijat saavat tietoa määrällisen ja laadullisen tiedon analysoinnista. Koulutukseen sisältyy osallistuminen harjoittelijana vertaisarvioinnin suunnitteluun ja toteutukseen, sisältäen arvioitavien haastatteluja vertaisarviointikäynnillä. Arviointikäynnin aikana koulutettava oppii muun muassa viestintätaitoja.

Eri ammattiryhmien edustajat ovat voineet suorittaa erityisoppilaitosten verkoston vertaisarvioajakoulutuksen. Arvioijia on koulutettu seuraavista ammattiryhmistä: opettajat, ohjaajat, asuntolaohjaajat ja opiskelijahuollon henkilöstö sekä opetuksen hallinnon henkilöstö.

Arvioijaryhmän vastuullisena arvioijana on toiminut vertaisarvioijamentori, jolla on koulutus ja kokemus arviointitehtävistä. Koulutettava toimii harjoittelijana ensimmäisessä vertaisarvioinnissa.

Koulutuksen suoritettuaan koulutetut toimivat vertaisarvioijana erilaisissa arviointihankkeissa.

Vertaisarvioajakoulutus on kolmen opistopisteen laajuinen ja se toteutetaan viiden kuukauden aikana.

Koulutukseen sisältyy

- * verkko-opiskelua Moodle-oppimisalustalla kahden kuukauden ajan (sisältää oppimistehtävän), itsenäinen opiskelu noin 2 päivää
- * yksi lähiopetuspäivä
- * osallistuminen harjoittelijana vertaisarviointiprosessiin sisältäen vertaisarviointikäynnin, sekä sen suunnittelun ja toteutuksen, viisi työpäivää.

Vertaisarvioajakoulutuksen suorittanut saa todistuksen koulutuksesta.

3.2. Osaamisen vahvistaminen

Vertaisarviointiosaamista ylläpidetään jatkuvalla arviointeihin osallistumisella. Tavoitteena on, että koulutuksen suorittanut vertaisarvioija osallistuu arviointeihin vähintään joka toinen vuosi. Lisäksi verkosto järjestää arviointiin liittyen arvioijille suunniteltuja osaamisen vahvistamiseen liittyviä kehittämispäiviä.

Vertaisarvioijan osaamista vahvistaa toimiminen vertaisarviointien eri rooleissa ja vastuun ottaminen vertaisarviointien toteutuksesta. Tavoitteena on, että yhä useampi henkilö pystyy toimimaan vertaisarviointiryhmän koordinaattorina tai yhdyshenkilönä.

Vertaisarviointien koordinaattorien ja yhdyshenkilöiden koulutus toteutetaan kahdessa osassa ja kouluttajina ovat arvioijat, joilla on kokemusta koordinaattorina tai yhdyshenkilönä toimimisesta.

Koulutukseen sisältyy kaksi osiota:

1. VERTAISARVIOINTIRYHMÄN

KOORDINAATTORINA TOIMIMINEN

- * koordinaattorin rooli vertaisarviointiryhmässä
- * yhdyshenkilön rooli oppilaitoksessa
- * koordinaattorin ja yhdyshenkilön tehtävät vertaisarviointiprosessin eri vaiheissa
- * koordinaattorin ja yhdyshenkilön välinen viestintä

2. OPPILAITOKSEN YHDYSHENKILÖNÄ TOIMIMINEN VERTAISARVIOINTIPROSESSISSA

- * koordinaattorin toiminta ennen vertaisarviointikäyntiä ja sen aikana
- * yhdyshenkilön toiminta ennen vertaisarviointikäyntiä, sen aikana ja sen jälkeen
- * koordinaattorin ja yhdyshenkilön saama ohjaus mentorilta vertaisarviointikäynnin yhteydessä

Koulutus perustuu vertaisarviointiprosessin eri vaiheisiin. Koulutuksen tavoitteena on, että vertaisarviointiryhmien koordinaattorit ja oppilaitosten yhdyshenkilöt selviävät itsenäisesti tehtävästään. Heidän tukena on mentori, joka tukee vertaisarviointiprosessin eri vaiheissa.

4

ARVIOINTIALUEET
JA INDIKAATTORIT
VALMENTAVASSA
KOULUTUKSESSA

Vertaisarvioinnissa ja itsearvioinnissa käytetään samoja eurooppalaisia vertaisarvioinnin arviointialueita ja indikaattoreita. Vahvuudet ja parantamisalueet esitetään indikaattoritasolla. Vertaisarviointiryhmä voi antaa kehittämissuosituksia, mikäli niistä on sovittu etukäteen koulutuksen järjestäjän kanssa.

Vertti-hankkeessa pilotoitiin arvioinnin indikaattorit valmentavaan koulutukseen Bovallius-ammattiopistossa. Yhdyshenkilönä oppilaitoksessa toimi Helena Haverinen, joka on kirjannut seuraavat havainnot indikaattoreiden sopivuudesta.

Valmentavassa ja kuntouttavassa opetuksessa ja ohjauksessa (eli valmentava koulutus) vertaisarviointiin valmistautumiselle asettaa omat haasteensa se, että eurooppalaiset indikaattorit on alun perin laadittu ammatilliseen peruskoulutuksen arviointia varten. Toisaalta indikaattorit eivät ole sitovia, ja niitä voidaan soveltaa. Koska kysymyksessä on kuitenkin koulutuksen arviointi, tarttumapintaa löytyy riittävästi myös valmentavan koulutuksen arviointiin.

Kun arvioitavat alueet ovat arvioinnin kohteena olevan oppilaitoksen tiedossa, valitaan indikaattoreista ne, jotka soveltuvat valmentavaan koulutuksen arviointiin. Sovituista arviointialueista laaditaan ohjeiden mukaisesti itsearviointiraportti sekä toiminnan kuvaus. Prosessin tehokasta toteuttamista voidaan tukea seuraavilla toimenpiteillä:

ARVIOINNIN KÄYNNISTYSVAIHEESSA

Oppilaitoksen valmentavan koulutuksen kokeneista työntekijöistä perustetaan asiantuntijatiimi, joka arvioi arvioitavan alueen eurooppalaisia indikaattoreita suhteessa valmentavaan koulutukseen. Tiimiin valitaan yhteensä 3–4 työntekijää sekä valmentava I - että valmentava II -koulutuksesta. Tiimi koontuu 2–3 kertaa. Esitietojen keräämisessä tiimi konsultoi tarvittaessa oppilaitoksen muuta henkilöstöä (esimerkiksi opintosihtööri, opiskelijapalvelut jne.).

Tapaamisten aikana henkilöstöä tiedotetaan vertaisarviointimenettelystä. Arviointitapahtumasta vastaava henkilö tai muu sovittu henkilö järjestää vertaisarvioinnista tiedotustilaisuuksia, joissa avataan vertaisarvioinnin käsitettä, tavoitteita ja itse arviointitapahtumaa. Vertaisarvioinnin läpinäkyvyydestä huolehditaan.

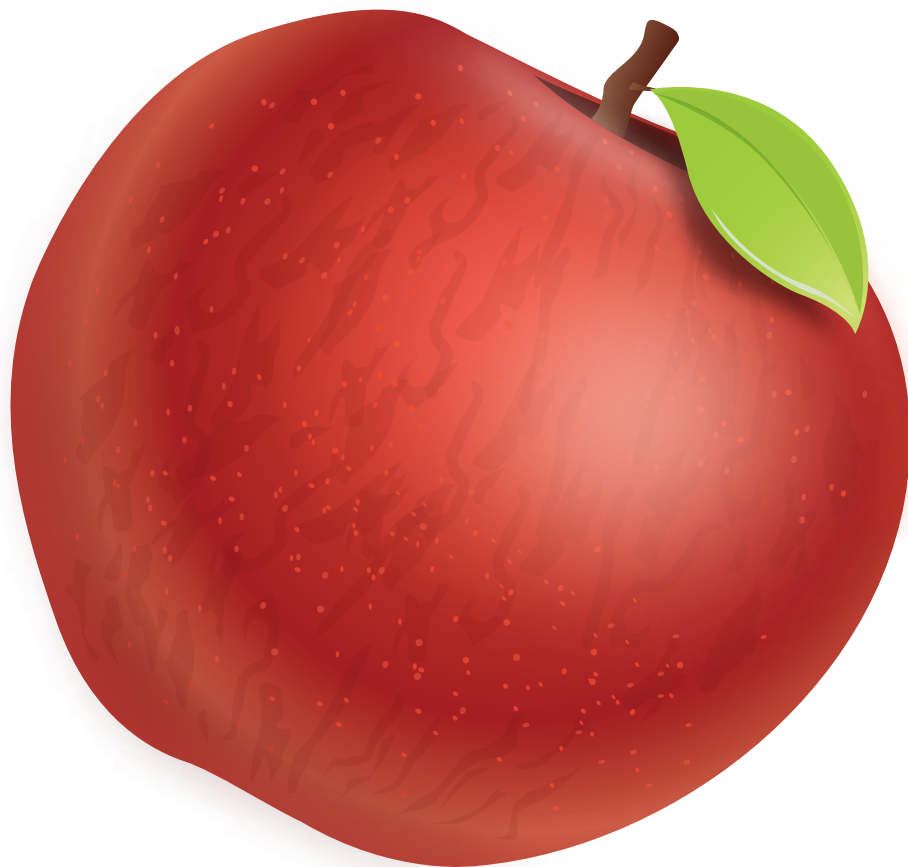
- * suunnitellaan työskentelyn aikataulu
- * jaetaan työskentelyn vastuut (tapaamisten puheenjohtaja, sihteeri jne.)
- * tarkastellaan indikaattoreita
- * tilaisuuksia järjestetään tarpeen mukaan 2–3 kertaa
- * tiedotusmateriaali valmistetaan PowerPoint-esityksenä
- * tilaisuuksiin varataan aikaa noin tunti, osa ajasta varataan keskustelulle
- * materiaalin esittely voidaan toteuttaa myös esim. video-neuvotteluna. Oleellista on, että mahdollisimman moni saa tietoa asiasta (läpinäkyvyyden varmistaminen)
- * tiedon ja materiaalin jakaminen organisaation sisällä varmistetaan esimerkiksi intran kautta

VERTAISARVIOINTIKÄYNNILLÄ

- * osallistetaan tarvittava henkilöstö ja opiskelijat.
- * järjestetään opiskelijoiden haastatteluihin tarvittava kommunikaation tuki (esim. viittova avustaja mukaan, tulkki mukaan, kommunikaatiokansio tms.)

PALAUTETILAISUUDESSA

- * osallistetaan henkilöstö ja opiskelijat palautetilaisuuteen.
- * mukautetaan palautetta selkeäkieliseksi ja ymmärrettäväksi.
- * visualisoidaan palautetta

5

VASTUUT
VERTAISARVIOINNISSA

5.1. Verkoston laatu työryhmän vastuut

Vertaisarviointi on osa koulutuksen järjestäjän vuosittaista arviointisuunnitelmaa. Aikataulu vertaisarvioinnin toteuttamiseen ja arviointialueet sovitaan kumppanuusverkoston laatu työryhmän kokouksessa edellisenä vuonna viimeistään syyskuussa, mikäli arviointikäynnit ovat seuraavana keväänä.

Verkoston yhteisessä kokouksessa sovitaan lisäksi

- * vertaisarviointiryhmän arvioinnin koordinaattori ja oppilaitoksen yhdyshenkilö
- * arviointialueet, jotka ovat samat kaikissa ko. vertaisarviointiin osallistuvissa oppilaitoksissa
- * nimetään vertaisarviointiryhmä jokaiseen arvioitavaan oppilaitokseen
- * laaditaan vertaisarviointikäynnin tarkka ajankohta ja vertaisarvioinnin ohjelmarunko
- * sovitaan toimintakuvauksen pituus ja käytetään yhteistä kuvauspohjamallia
- * toimitetaan toimintakuvaus ja itsearviointiraportti vertaisarviointiryhmälle viimeistään kuukausi ennen arviointikäyntiä ja päätetään tarkat päivämäärät jokaiselle oppilaitokselle

5.2. Arvioitavan oppilaitoksen vastuut

Arvioitavan oppilaitoksen valmistautuminen vertaisarviointiin ennen arviointia:

- * tehdään toimintakuvaus
- * pidetään itsearviointi
- * toimitetaan vertaisarviointiryhmän vetäjälle toimintakuvaus ja itsearviointi sovitusti
- * toimitetaan vertaisarvioijaryhmän suunnittelukokouksessa sovitut lisädokumentit pääarvioijalle
- * hoidetaan vertaisarviointikäynnin käytännön järjestelyt (tilat, laitteet, haastateltavat, ruokailut, tutustumiskierros, tiedottaminen henkilöstölle jne.)
- * perehdytetään haastatteluihin tuleva henkilöstö ja opiskelijat

Arvioitavan oppilaitoksen vastuut ja tehtävät vertaisarviointikäynnin aikana:

- * nimetään vertaisarvioinnin yhdyshenkilö
- * varataan haastattelutilat laitteineen
- * järjestetään haastattelut ja havainnointimahdollisuudet arvioijille
- * huolehditaan siitä, että haastattuihin kutsutut osaavat paikalle
- * järjestetään tutustumiskierros arvioijille
- * huolehditaan palautteen saamisesta vertaisarviointiryhmältä
- * kommentoidaan vertaisarvioijilta saatua vertaisarviointiraporttia raportointitilaisuudessa

Arvioitavan oppilaitoksen vastuut ja tehtävät vertaisarviointikäynnin jälkeen:

- * julkistetaan vertaisarviointiraportti, sovitaan miten ja missä sekä sovitaan aikataulutus
- * tiedotetaan henkilöstölle ja opiskelijoille arvioinnista
- * suunnitellaan kehittämistoimet ja toteutus, sovitaan kuka vastaa sekä sovitaan aikataulutus
- * päätetään kehittämistoimista ja tulosten seurannasta
- * suunnitellaan seuraava vertaisarviointi ja sen toteutus

5.3. Arviointiin osallistuvien vertaisarvioijien vastuut

Vertaisarvioijien vastuut ennen vertaisarviointikäyntiä:

- * osallistutaan vertaisarvioijakoulutukseen ja valmistaudutaan arviointiin
- * toimitetaan vaitiolovakuutus arvioitavan oppilaitoksen yhdyshenkilölle
- * perehdytään toiminnan kuvaukseen ja itsearviointiraporttiin ja tietojen analysointiin
- * sisäistetään ja tunnistetaan vertaisarvioinnin osa-alueet. Vertaisarvioinnissa arvioidaan vain yhdestä kolmeen osa-aluetta, joten arvioijan tulee tarkastella kaikkia vertaisarvioinnin osa-alueita ja karsia ne osa-alueet, jotka eivät kuulu sillä arviointikäynnillä kuuluviin osa-alueisiin.
- * keskustellaan itsearviointiraportin sisällöstä vertaisarviointiryhmäläisten kesken
- * määritellään teemat ja kysymykset
- * valmistellaan haastattelukysymykset

- * osallistutaan vertaisarviointiryhmän valmistelukokoukseen ryhmähengen luomiseksi ja vertaisarviointikäynnin valmistelua varten
- * tutustutaan opetusalan lainsäädäntöön ja opetussuunnitelmaan ja tutkintojen perusteisiin ja muihin opetusviranomaisten säädöksiin ja ohjeisiin
- * varataan matkat ja majoitus riittävän ajoissa

VERTAISARVIOINNIN PÄÄARVIOIJA SOPII SUUNNITTELUKOKOUKSESSA ERITYISVASTUUT ARVIOINTIKÄYNNILLE

Esimerkki erityisvastuista arviointialueilla opetussuunnitelmat, oppiminen ja opettaminen

Anu:

OPS (johtaminen, opiskelijahuolto, atto-opinnot, ops-työn organisointi) Sirkka: OPPIMINEN JA OPETTAMINEN (opettaminen, hojks, opetushallinto, ammatillisen kasvu)

Taru:

OPPIMINEN JA OPETTAMINEN (johtaminen, ammatillinen opettajuus, työelämäyhteydet)

Pirkko:

OPS (opetussuunnitelmatyön organisointi, ops-konaisuuden hallinta, opinto-ohjaus, opetuksen järjestäminen atto+ammatillinen, oppimistavoitteiden mukauttaminen, opiskelijan arviointi, opetuksen yksilöllistäminen)

Ritu:

OPPIMINEN JA OPETTAMINEN (Kodin ja koulun yhteistyö, opiskelijahuolto, opiskelijan ohjaus ja tuki)

Heli:

OPS, OPPIMINEN JA OPETTAMINEN (johtaminen, laatu, opetustyö)

Suunnittelukokouksessa päivitetään sähköpostiyhteydet ja puhelinnumerot jokaisen omaan puhelimeen.

Vertaisarvioijien vastuut ja tehtävät vertaisarviointikäynnin aikana:

- * työskennellään vertaisarvioinnista laaditussa sopimuksessa sovitulla tavalla
- * pidetään kiinni sovitusta aikatauluista
- * pidetään kirjaa havainnoista ja kirjataan kaikki haastattelut sovitusti
- * osallistutaan haastatteluihin joko haastattelijana tai kirjurina
- * analysoidaan tehdyt huomiot ja osallistutaan niistä keskustelemiseen
- * tehdään asiantuntevaa arviointia ja huomioidaan yhteiset johtopäätökset
- * annetaan ryhmänä suullinen palaute oppilaitokselle
- * käsitellään saadut tiedot luottamuksellisesti
- * osallistutaan vertaisarviointiryhmän yhteiseen itsearviointiin, arvioidaan miten arviointi onnistui
- * osallistutaan vertaisarviointiraportin laatimiseen

Suunnittelukokouksen yhteydessä sovitaan mitä lisädokumentteja tarvitaan.

Vertaisarvioijaryhmän koordinaattori esittää usein seuraavalaisia toiveita lisädokumenteista:

- * opetussuunnitelman yhteinen osa
- * tutkintokohtainen/koulutusohjelman opetussuunnitelma
- * opetuksen toteuttamissuunnitelma ja siihen liittyvät ohjeet, muun muassa poissaolo-ohjeistus, opinnoista ja arvioinnista tiedottamiseen liittyvä ohjeistus sekä opin-
näyteohjeistus
- * HOJKS:n ja HOPS:n laatimisen ohjeistus luokanvalvojalle/
ryhmänohjaajalle
- * opiskelijahuollon suunnitelma
- * opiskelijan arvioinnin suunnitelmat
- * opinto-ohjaussuunnitelma,
- * työssäoppimiseen, ammattiosaamisen näyttöihin sekä
työelämään valmentautumisen suunnitelmat
- * arviointialueeseen liittyvät viimeisimmät tulokset, esimerkiksi palautekyselyt

VERTAISARVIOINNIN
TOTEUTUS

6.1. Toiminnan kuvaus ja itsearviointi

ENNEN ARVIOINTIA

Arvioinnin kohteena oleva oppilaitos laatii toimintakuvauksen, jota tarvitaan sekä vertaisarviointia edeltävässä itsearvioinnissa että vertaisarviointikäynnillä, koska se helpottaa ja nopeuttaa arviointityöskentelyä. Toimintakuvaus tehdään arviointialueista, jotka on etukäteen sovittu. Kuvauksen laadinnassa käytetään apuna arviointialueiden vertaisarviointi-indikaattoreita.

Kuvauksen mitaksi suositellaan enintään kuusi sivua/arviointialue ja lisäksi yleistiedot etusivu. Liitteenä esimerkki arviointialue 5, toimintaympäristön saavutettavuus, monimuotoisuus ja esteettömyys. Kuvauksen mukana toimitetaan oppilaitoksen yleiskuvaus tai toimintakertomus tai erikseen sovitut oppilaitoksen kyseiseen kuvausalueeseen liittyvät dokumentit.

Toimintakuvaus laaditaan EQAVET -mallin mukaisesti, johon ammatillisen koulutuksen laadunhallintasuositus perustuu. Kuvauksessa esitellään toiminnan suunnittelu, toteutus, arviointi sekä palaute- ja muutoksenmenettelyt. Lisäksi kuvauksessa esitellään ne tietolähteet, joista on näyttöä tai jotka arviointikäynnin aikana esitellään oppilaitoksen tietojärjestelmistä.

ITSEARVIOINTI

Vahvuuksien ja kehittämiskohteiden analysointi on vertaisarvioinnin perusedellytys. Ennen vertaisarviointia tehdään valittujen arviointialueiden itsearviointi tai SWOT -analyysi, jonka

tulokset kirjataan itsearviointiraporttiin. Itsearviointiraportti sisältää arvioitavan alueen vahvuudet ja kehittämiskohteet. Itsearviointi tehdään kehittävän arvioinnin viitekehyksessä. Kehittävässä arvioinnissa periaatteina ovat muun muassa:

- * kehityksen tukeminen,
- * henkilöstön osallistaminen,
- * yhteisöllisyyden edistäminen sekä
- * yhteisen ymmärryksen lisääminen.

Eurooppalaiselle vertaisarviointille ei ole määritetty yhtä itsearviointimenettelyä, vaan koulutuksen järjestäjiä kannustetaan hyödyntämään jo aiemmin toteutettuja arviointeja päällekkäisen työn välttämiseksi. Mikäli oppilaitoksessa on toteutettu itsearviointi viimeisen kahden vuoden aikana, sen tuloksia voidaan käyttää itsearviointiraportissa sellaisenaan. Liitteessä 3 on malli itsearviointiraportista.

6.2. Vaitiolovakuutus

Ammatillisten erityisoppilaitosten vertaisarviointi edellyttää vaitioloa. Vertaisarvioijan tulee allekirjoittaa vaitiolovakuutus, jossa hän lupaa pitää salaisena kaikki luottamukselliset ja sen kaltaisina pidettävät, vertaisarvioinnin kohteena olevaa koulutuksen järjestäjää koskevat tiedot vertaisarvioinnissa sekä muuten prosessin aikana esiin tulevat tiedot. Vaitiolovakuutus

tehdään kahtena kappaleena, joista toinen jää arvioitavaan organisaatioon ja toinen allekirjoittaneelle vertaisarvioijalle. Liitteessä 4 malli vaihtolovakuudesta.

6.3. Arviointiryhmän kokoonpano

Erityisopetuksen verkoston vertaisarviointitoteutetaan yleensä neljän vertaisarvioijan ryhmissä. Vertaisarviointiryhmässä on suositeltavaa olla aina parillinen määrä jäseniä, koska haastattelut toteutetaan pareittain (vertaisparit).

Vertaisarviointiryhmässä tulee olla asiantuntemusta valituista arviointialueista. Vertaisarvioijat tulevat ammatillisen erityisopetuksen toimintaympäristöstä. Arviointiryhmässä on opettajia, oppilaanohjaajia, ohjaushenkilöstöä, esimiehiä, johtajia ja laatuasiantuntijoita. Näiden ammatillisen koulutuksen ammattilaisten tulee hallita:

- * arvioinnin kohteena olevat aihepiirit,
- * opetus- ja oppimisprosessit,
- * laadun varmistamis- ja kehittämismenettelyt sekä
- * arviointimenetelmät.

Verkoston vertaisarviointiryhmän koordinaattori vastaa viime kädessä arvioinnin toteuttamisesta ja arviointiprosessin onnistumisesta.

Arvioitava oppilaitos/koulutuksen järjestäjä nimeää yhteyshenkilön, joka vastaa vertaisarvioinnin käytännön toteutuksesta (esim. tilat, laitteet, haastatteluryhmän kokoaminen).

6.4. Vertaisarvioinnin haastattelu

Erityisoppilaitoksissa haastattelutilanteet vaativat joustavuutta. Opiskelijahaastatteluihin haasteita tuovat esimerkiksi opiskelijoiden erilaiset tavat kommunikoida. Samoin haastattelukysymykset tulee laatia siten, että kaikki erityisopiskelijat ymmärtävät mitä kysytään ja apuna tulee käyttää selkokieltä. Kaikkien opiskelijoiden mielipidettä tulee kunnioittaa.

Vertaisarvioinnin haastatteluryhmässä on tavallisesti viidestä kuuteen henkilöä. Arvioitavan oppilaitoksen yhteyshenkilö kutsuu haastateltavat ryhmät koolle. Verkoston laatu työryhmä sopii haastatteluryhmien kokoonpanot. Haastatteluryhmiä muodostettaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että esimerkiksi esimiehiä ja alaisia ei ole samassa ryhmässä.

Erityisoppilaitosten verkoston haastatteluryhmät:

- * oppilaitoksen johtoryhmän edustus
- * opetushenkilöstö
- * ohjaushenkilöstö (esim. opinto-ohjaaja, työvalmentaja, uraohjaaja)
- * muu tukihenkilöstö (esim. opiskelijahuollon henkilöstö)
- * opiskelijat
- * työelämän ja muiden palveluntuottajien edustajat
- * huoltajat

Vertaisarviointiryhmän jäsenet valmistelevat haastattelukysymyksiä perehdyttyään itsearviointiraporttiin. Haastattelukysymykset laaditaan yhdessä.

Haastatteluohjeita:

- * ole avoin ja aidosti kiinnostunut, kuuntele ja anna aikaa haastateltaville
- * älä anna ohjeita siitä, miten sinun mielestäsi pitäisi toimia
- * älä lähde kehittämään arvioitavaa oppilaitosta
- * älä arvostele arvioitavaa oppilaitosta
- * älä tee yleistä tulkintaa tai johtopäätöstä yksittäisen haastattelun pohjalta
- * käytä tilanteisiin sopivaa kieltä, esimerkiksi kohdennettaessa kysymyksiä opiskelijoille.
- * puhu lyhyesti ja selvästi, kysy yksi kysymys kerrallaan
- * ole välillä hiljaa ja pidä taukoja
- * älä keskeytä haastateltavia
- * kysy tarvittaessa uudelleen. Ymmärsinkö oikein?
- * noudata suunnitelmaa ja etene sovittujen pääteemojen pohjalta.
- * lopeta haastattelu aikataulussa.
- * salli kriittiset kysymykset, jotka koskevat haastatteluja ja/ tai vertaisarviointia. Kirjaa muistiin myös nämä huomautukset ja kommentit, mutta älä kommentoi, vaan kiitä saamastasi palautteesta.

Malleja haastattelukysymyksistä liite 6.

6.5. Raportointitilaisuus

Vertaisarviointiryhmä antaa arviointikäynnin päätteeksi suullisen ja kirjallisen palautteen arvioinnin tuloksista, vahvuuksista ja kehittämiskohteista. Suullisen raportointitilaisuuden yhteydessä on mahdollisuus kommentoida tuloksia ja huomioita.

Vertaisarvioinnin päätteeksi pidettävä palautetilaisuus on hyödyllinen tilaisuus, jossa vertaisarvioijat kertovat kohdeoppilaitokselle huomioistaan ja mahdollisesti kehittämisedotuksistaan. Raportointitilaisuuteen oppilaitos kutsuu kaikki haastatteluihin osallistuneet.

Palautteen antaminen ja vastaanottaminen on hyvä tehdä hienotunteisesti. Vertaisarvioijien tulee olla tietoisia siitä, että heidän tehtävänsä on antaa asiallista, rakentavaa ja kehittävää palautetta arvioitavalle oppilaitokselle. Oppilaitoksen edustajat saattavat olla eri mieltä joistain tuloksista. Arvioijat ottavat palautteen vastaan positiivisessa hengessä ja lyhyesti keskustellen pyritään molemminpuoliseen yhteisymmärrykseen.

Raportoinnissa käytetään samaa käsitteistöä ja kieltä, joita oppilaitos on käyttänyt omissa toimintakuvauksissaan. Raportointitilaisuudessa ei raportoida yksittäisten haastatteluryhmien vastauksia. Raportointitilaisuudessa tulee kertoa oppilai-

tokselle sellaisia asioita, joita oppilaitos voi edelleen kehittää ja välttää sellaisia asioita, joihin oppilaitos itse ei voi vaikuttaa (esim. työehtosopimukset ja opetuksen lainsäädäntö).

Oppilaitos käsittelee saamaansa vertaisarviointiraporttia omista kehittämisryhmissään pohtien, miten toimintaa muutetaan ja kehitetään arvioidulla alueella.

RAKENTAVAN PALAUTTEEN TARKISTUSLISTA

- * arvioi prosesseja, älä henkilöiden tekemistä
- * anna kannustavaa palautetta
- * kunnioita mielipiteitä
- * ota kritiikki vastaan kiittäen
- * käytä oppilaitoksen kieltä
- * varmista käsitteet ennen raportointia (esim. tiimi/osasto, oppilaitos/yksikkö/toimipiste)
- * raportoi niin että oppilaitokselle jää arvioinnista positiivinen kokemus
- * raportoi niin että henkilöstö innostuu kehittämään toimintaansa
- * ole totuudenmukainen
- * kerro oleelliset asiat, älä raportoi liikaa

www.oph.fi/download/140020_08_Vertaisarviointiryhman_pelisaantoja.pdf

6.6. Vertaisarviointiraportti

Vertaisarviointiraportti on vertaisarviointimenettelyn loppuasiakirja. Arviointia suunniteltaessa määritetään kenelle vertaisarviointiraportti toimitetaan. Oppilaitoksen opetus-, ohjaus- ja tukihenkilöstön sekä opiskelijoiden tulee voida tutustua raporttiin. Koulutuksen järjestäjä voi toimittaa vertaisarviointiraportin myös keskeisille ulkoisille sidosryhmille.

Kaikki vertaisarviointiryhmän jäsenet osallistuvat raportin laadintaan ja he vastaavat yhdessä raportin kirjoittamisesta. Vertaisarviointiryhmän jäsenet päätyvät keskustelujen ja mielipiteidenvaihdon kautta yhteisiin johtopäätöksiin, jotka esitellään palautetilaisuudessa. Arvioijille epäselviksi jääneitä asioita eikä kehittämis ehdotuksia kirjata raporttiin. Niitä ei myöskään esitetä palautetilaisuudessa. Raportoinnissa käytetään kokonaislauseita. Arvioinnin yhteyshenkilö vastaa siitä, että koulutuksen järjestäjälle/oppilaitokselle luovutettava raportti on selkeä ja käyttäjälleen ymmärrettävä.

Vertaisarviointiraportti tehdään liitteenä olevan mallin mukaisesti.

Vertaisarviointiraportin johdannossa esitellään

- * arvioinnin kohde (kuten koulutus/tutkinto), johon arviointi kohdistuu ja toimipaikka
- * vertaisarviointiryhmän jäsenet
- * arviointimenettely, kuten arviointialueet ja käytetyt indikaattorit
- * aikataulu ja haastatteluryhmät tai raporttiin liitetään vertaisarviointiohjelma
- * käytetyt tietolähteet

Raportin johdanto-osioon voi liittää myös lyhyen kuvauksen oppilaitoksesta ja arviointiajankohdan tilanteesta, esimerkiksi oppilaitosten yhdistymiset tai muut toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset. Johdannossa voi kuvata myös arviointiryhmän saamia positiivisia vaikutelmia oppilaitoksen toimintaan liittyvistä asioista, kuitenkin arviointialueisiin liittyen.

Raportin tulee sisältää vertaisarvioijien antama arvio tuloksista. Raportissa kuvataan 3–5 vahvuutta sekä 3–5 parantamisaluetta arviointialuetta kohden.

Arviointialueen/-kohteen vahvuuksina esitellään ne asiat, joista arvioinnin aikana on saatu riittävästi näyttöä haastattelujen ja muun tiedonkeruun kautta. Raportista tulee käydä ilmi, mihin indikaattoriin ja oppilaitoksen toimintaan palaute liittyy.

Parantamisalueina puolestaan kuvataan sellaiset asiat, joista indikaattoreista ei ole saatu riittävää näyttöä tai näyttö on ristiriitaista.

Raporttia viimeistellessä peilataan oppilaitoksen omaa itsearviointiraporttia ja siinä esiin nostettuja vahvuuksia ja parantamisalueita. Vertaisarviointi on arviointialueisiin ja indikaattoreihin perustuvaa. Kuitenkin arvioinnissa vertaisarvioijan oma asiantuntemus ja kokemus arvioitavasta kohteesta saattaa nostaa esiin laajempia ammatillisen erityisopetuksen tai ammatillisen koulutuksen laadunhallintasuosituksen näkökulmia. Raportti perustuu aina myös arvioijien subjektiiviseen näkemykseen ja tulkinnalliseen analyysiin sinä aikana kun arviointi on tehty. Raportin sisältö on aina rakentava ja parantamiseen kannustava.

Malli vertaisarviointiraportista on liitteessä 5.

KEHITTÄMISTOIMIEN
SUUNNITTELU
JA TOTEUTTAMINEN

Vertaisarviointien jälkeen koulutuksen järjestäjä ja/tai oppilaitos suunnittelee kehittämistoimenpiteet.

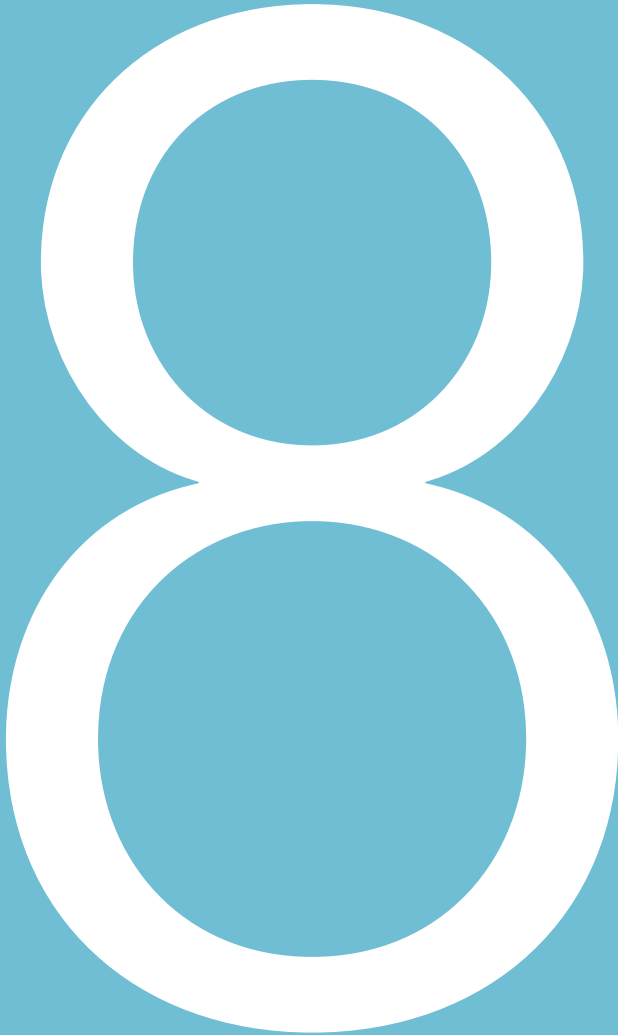
Laadunhallinnasta vastuullisen tehtävät:

- * vertaisarvioinnin tulosten seurannasta päättäminen yhdessä johdon kanssa
- * kehittämistoimien suunnittelu ja toteutuksen käynnistäminen
- * seuraavan vertaisarvioinnin suunnitteleminen ja toteutus

Vertaisarvioinnin vaikuttavuuden varmistamiseksi Opetushallitus on tuottanut vertaisarvioinnin vaikuttavuusoppaan. Vertaisarvioinnin hyödyt oppilaitokselle ovat oppilaitoksen kehittäminen ja jatkuva laadun parantaminen, käytännön työkalu muutosprosessin läpivientiin sekä opetus- ja ohjaushenkilöstön ammattitaidon kehittäminen.

Arviointialue	Kehittämiskohteet	Kehittämis-toimet	Tavoitteet/tulokset	Vastuutaho/-henkilöt	Aikataulu	Seuranta
Sosiaalisen toimintaympäristön esteettömyys, saavutettavuus ja monimuotoisuus	1) Opiskelijoiden osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistäminen, kuten vaikutusmahdollisuudet ja ryhmäytyminen					
	2) Opiskelijavalinta, kuten saadun tiedon hyödyntäminen toiminnan kehittämisessä (esim. koulutustarjonta), siirtymät valmentavasta koulutuksesta tutkintotavoitteiseen koulutukseen ja opiskelijavalintakriteerit (esim. tietoisuus näistä)					
Opetus-suunnitelmat, Oppiminen ja opettaminen	1) Työelämälähtöisyys-työelämäpedagogiikka, kuten työelämälähtöinen osaaminen ja työelämäläheinen pedagogiikka, työpaikalla tapahtuvan oppimisen, ammattiosaamisen näyttöjen ja arvioinnin kehittäminen sekä yhteinen ymmärrys tavoitteista yms.					
	2) Työelämäverkostojen kehittäminen, kuten ennakointi, monipuoliset verkostot (ml. muut palvelun tuottajat), esteettömyys					
	3) HOJKS, kuten HOJKS-prosessin johtaminen / pedagoginen johtaminen, sähköinen HOJKS, HOJKS ohjeet ja HOJKS kirjaaminen					

Taulukko 4: Malli kehittämiskohteiden priorisointiin.

VERTAISARVIOINNIT
AMMATILLISEN
KOULUTUKSEN
VERKOSTOISSA

Ammatillisen koulutuksen laatustrategian mukaan laadunhallinnan tulee olla systemaattista kaikilla ammatillisen koulutuksen toimijatasoilla ja kaikissa koulutusmuodoissa. (Ammatillisen koulutuksen laatustrategia 2011-2020, Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:9) Tätä tavoitetta tuetaan kehittämällä ammatillisen koulutuksen ohjausvälineitä siten, että ne tukevat laadun varmistamista ja jatkuvaa parantamista.

Tavoitteena on, että ammatillisen koulutuksen järjestäjillä on vuoteen 2015 mennessä toimiva laadunhallintajärjestelmä. Kumppanuusverkostomme vertaisarvioinnin avulla koulutuksen järjestäjät tukevat toisiaan tämän tavoitteen saavuttamista.

Ammatillisten erityisoppilaitosten asiantuntijapalveluita kehitetään Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamassa YTY-hankkeessa vuosina 2011–2014. Hankkeella edistetään erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden yksilöllisten opinto-polkujen toteutumista yleisissä ammatillisissa oppilaitoksissa. YTY-hankkeen ydinajatuksena on jatkaa ja laajentaa kehittämiskumppanuuksia, jolloin huomioon otetaan eri tahot, joiden kanssa opiskelijan yksilöllinen polku mahdollistetaan. Tässä hankkeessa kehitetään erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden yksilöllisten opinto- ja työllistymispolkujen toteutumista, jota arvioidaan tällä vertaisarviointimallilla.

Liite 1: **Malli arviointialueiden toimintakuvauksista**

Toiminnan yleiskuvaus sisältää keskeiset tiedot organisaatioista mm. toiminta-ajatuksista, tilastotiedoista ja organisaatiota koskevista tiedoista. (yleiskuvaus toimitetaan toimintakuvauksen liitteenä.

OHJE: Toimintakuvaus on arvioitavan koulutuksen järjestäjän tekemä kuvaus, jossa arvioinnin kohteena oleva oppilaitos kuvaa toimintansa arviointialueen kriteereissä mainituilla osa-alueilla. Kuvaus auttaa sekä itsearviointityössä että vertaisarvioinnissa oppilaitoksen tilanteen hahmottamisessa. Kuvausten pituus on kokonaisuutena yhteensä enintään viisi sivua kansilehti mukaan lukien. Toimintakuvaus laaditaan EQAVET -viitekehyksen mukaisesti, johon ammatillisen koulutuksen laadunhallintasuositus perustuu. Kuvauksessa esitellään toiminnan suunnittelu, toteutus, arviointi sekä palaute- ja muutosmenettelyt. Lisäksi mainitaan tietolähteet, jotka ovat lista näyttöinä olevista dokumenteista tai tietojärjestelmistä.

Arviointiin liittyvät indikaattorit on kuvattu toisessa asiakirjassa, jota tarvitaan apuna kuvauksen laadinnassa.

Oppilaitoksen nimi: Vertti Ammattiopisto, oppilaitoksen toimipaikka, jossa arviointi tehtiin

Arviointialue: 5. Sosiaalisen toimintaympäristön saavutettavuus, monimuotoisuus ja esteettömyys

KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY:

Sosiaalisella toimintaympäristöllä tässä vertaisarvioinnissa tarkoitetaan koulutuksen järjestäjän opiskelijoiden, henkilöstön sekä keskeisten kumppaneiden ja sidosryhmien välistä vuorovaikutusta, yhteistyötä ja niitä tukevia rakenteita. Näitä ovat yhteisesti määritetyt arvot, toimintamallit ja prosessit.

Kuvaus päivitetty 4.3.2010

SOSIAALISEN TOIMINTAYMPÄRISTÖN MONINAISUUDEN HUOMIOON OTTAMINEN

Suunnittelu

Sosiaalisen toimintaympäristön suunnittelussa, toteutuksessa ja kehittämisessä on perustana nykyinen tilanne, ennakointi tuleville vuosille sekä kokemukset ja osaaminen menneestä. Yhteinen näkemys määritetään strategiaan ja avaintavoitteisiin sekä laaditaan opetussuunnitelmiksi ja työohjeiksi. Keskeisiä lähtökohtia ovat:

- * erityisopiskelijoiden määrä ja tuen tarve sekä tarve ammatillisen erityisoppilaitoksen palveluille
- * toimialojen työvoiman tarve ja osaamisvaatimukset, työnantajien tuntemus työllistämisen eri vaihtoehtoista ja valmiudet yksilöllisiin työllistämisratkaisuihin
- * opiskelijoiden jatkosijoittuminen
- * ammatilliselle erityisopetukselle ja opiskelijoiden kokonaiskuntoutuksen toimijoille asetetut tavoitteet ja toiminnan rahoitus
- * yhteiskunnalliset ilmiöt ja muutokset

- * alueellinen, valtakunnallinen ja kansainvälinen kumppanuus- ja sidosryhmäyhteistyö
- * vaikuttaminen ammatillisen erityisopetuksen kehittämiseen
- * koulutustarjonnan, -koulutuspalveluiden ja koulutuksen järjestäjän resurssien vastaaminen opiskelijaksi hakevien, opiskelijoiden, kumppanitoimijoiden, työelämän sekä sidosryhmien tarpeisiin ja tavoitteisiin.

Toteutus

- * seuraamme ja analysoimme toimialan kehitystä: alan julkaisut ja tilastot
- * hyödynnämme tiedot strategiatyössä ja toiminnan kehittämisessä ja toteuttamisessa ; johdon strategiapalaverit
- * toimimme alueellisissa, valtakunnallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa ja työryhmissä sekä toimialan kehittämisessä että käytännön toteutuksessa. Toimimme myös yhteistyössä työnantajien, tarvittavien kumppanitoimijoiden ja muiden palvelun tuottajien kanssa koulutusprosessin kaikissa vaiheissa esimerkiksi koulutuksen järjestäjien yhdistys, ammatillisten erityisoppilaitosten yhteistyöverkosto, European Platform for Rehabilitation, The European Agency for Development in Special Needs Education sekä alueellinen ohjausyhteistyö
- * vastaamme erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden kisaosuudesta eli TaitajaPLUS-kisoista Oulussa 2010 ja Kuopiossa 2011
- * varmistamme henkilökunnan riittävän määrän, oikean kohdentumisen sekä osaamisen ja valmiudet: rekrytointi,

perehdyttäminen, osaamisen määrittäminen ja kehittäminen; kehityskeskustelut, kehittämisspäivät, henkilöstökoulutus, osaamisen siirtäminen mentoroinnin avulla

- * otamme säännöllisesti palautetta henkilöstöltä henkilöstökyselyin.
- * kehitämme toimintakulttuuria ja yhtenäisiä toimintaperiaatteita ja -tapoja, esim. säännölliset HOJKS-koulutukset, yhteiset teemapäivät, kehittämishankkeet, esimerkiksi Mun maailma, Sosiaalisesti kestävä kehitys ja kompassi sekä Studia Generalia-luentosarja

Arviointi

Saavutettavuutta, esteettömyyttä ja moninaisuutta arvioidaan arviointi- ja palautejärjestelmän mukaisesti (Arvioinnit 2009, Arviointisuunnitelma 2010 ja palautekyselyt 2009–2012)

Palaute- ja muutosmenettelyt

Kehitämme palaute- ja muutosmenettelyjen toimintamallia itsearviointeihin ja palautteisiin perustuen, esimerkkinä Vertti-ammattiopiston mission ja tavoitteiden saavuttamisen sekä prosessien toimivuuden arvioiminen 2009.

ESTEETTÖMYYS- JA MONIMUOTOISUUS: OPISKELIJAVALIN- NAN PERIAATTEET JA MENETTELYT

Suunnittelu

- Opiskelijavalintaohjeistus (versio 2.0. 2010). Opiskelijavalinnan suunnittelussa huomioitavat asiat ovat: opiskelijavalinnan kriteerit ja opiskelijavalintaprosessi.

- * strategiaan, yhteiskunnalliseen tilanteeseen ja tilasto-/arviointitietoon perustuva koulutustarjonnan, aloituspaikkojen, opiskelijapalveluiden sekä koulutuksen järjestäjän resurssien määrittely ja varaaminen. Edellä mainittuihin liittyvä tiedottaminen, kuten hakuopas, www-sivut, imagomainonta sanoma- ja erikoislehdissä ja televisiossa sekä henkilökohtaisilla kontakteilla tehtävä koulutuksen ja asiantuntijuuden tiedotustyö
- * hakijoiden siirtymävaiheen laaja-alaisessa ja yksilöllisessä ohjauksessa sekä konsultaation eri muodoissa koottu tieto kuten tutustumiset, koulutuskokeilut, ohjausyhteistyö, vanhempainillat ja avoimet ovet
- * ohjausyhteistyö, jonka tavoitteena on ohjata hakija tarpeitaan vastaavaan koulutukseen ja / tai kokonaiskoulutuksen kannalta tarvittaviin palveluihin

Opiskelijavalintaprosessin toteutussuunnitelma laaditaan vuosittain sekä ammattiopisto-tasoisesti että yksikkö- ja toimipistekohtaisesti. Toteutussuunnitelmassa huomioidaan erityisesti:

- * opiskelijavalinnan resursointi ja valintatyöhön kiinnitettyjen toimijoiden laaja-alainen asiantuntijuus hakijoiden tuentarpeen määrittelyssä ja opintopolun suunnittelussa.
- * hakijoiden tasa-arvoinen kohtelu ja palvelujen sekä asiantuntijuuden korkea taso riippumatta hakijan maantieteellisestä sijainnista tai erityisen tuen tarpeesta
- * prosessin toimivuus: henkilöstön perehdyttäminen ja sitoutuminen prosessiin, valintakriteerien yhdenmukai-

suus, yksiköiden ja toimipisteiden välinen tiedonsiirto, kirjaamiskäytänteet, valinnasta tiedottaminen ja varasijalle / valitsematta jääneiden ohjaus

- * eettiset periaatteet, salassapito ja jääviys valintatilanteissa
- * ohjauskeskustelujen, valintahaastattelujen ja valintakurssien tilojen saavutettavuus ja esteettömyys

Toteutus

Esteettömyyden ja monimuotoisuuden huomioiminen valintaprosessin eri vaiheissa:

- * hakemusiakirjojen huolellinen ja salassapitovaatimukset täyttävä käsittely ja kirjaaminen hakijarekisteriin, sekä tarvittaessa lisäselvitysten pyyntö hakijalta
- * opiskelijavalinnan asiantuntijoiden suorittama hakemusten käsittely perustuu yhteisesti määritettyihin valintakriteereihin, hakijoiden tasa-arvoiseen kohteluun sekä hakijan erityisopetuksen perusteen ja tuentarpeen määrittelyyn.
- * valintahaastatteluun tai valintakurssille kutsutaan ne valintakriteerit täyttävät hakijat, joiden valintapäätöstä varten tarvitaan lisätietoa
- * valintahaastattelujen ja valintakurssien toteutuksessa huomioidaan tilojen fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen esteettömyys sekä haastattelutilanteen turvallinen ja tasa-arvoinen ilmapiiri
- * valintahaastattelu toteutetaan strukturoituna moniammatillisena ohjauskeskusteluna

- * haastattelijat tekevät haastattelupäivän päätteeksi haastatteluihin, valintakriteereihin ja aloituspaikkoihin perustuvan valintaesityksen opiskelijavalintakokoukselle.
- * valintakokouksen toimijat edustavat erityisopetuksen ja ohjauspalvelujen asiantuntijuutta. Valintakokouksessa huomioidaan valitsijoiden salassapitovelvollisuus, mahdolliset jääviystilanteet sekä huolellinen valintaperusteiden ja valintapäätösten kirjaaminen
- * opiskelijavalintaa vahvistettaessa arvioidaan opiskelijavalinnan kriteerien ja tasa-arvon noudattaminen valinnoissa. Yksikönjohtaja - / toimipistejohtaja pyytää tarvittaessa valintaan osallistuneilta lisäperusteluja ennen valinnan vahvistamista.
- * opiskelijavalinnan päätöksistä ilmoitetaan kirjallisesti opiskelijoiksi valituille, varalle valituille sekä niille, jotka eivät ole tulleet valituiksi. Hakija saa halutessaan lisätietoa opiskelijavalinnan perusteista opiskelijavalintakokouksen nimeämältä henkilöltä.
- * mikäli hakijalla ei ole mahdollisuutta tulla valituksi, kerrotaan hänelle muista koulutus- ja kuntoutusmahdollisuuksista sekä
- * myös valintapäätöstä koskevasta muutoksenhaku- ja valitusoikeudesta
- * jatkuvassa haussa noudatamme samoja valintakriteereitä kuin varsinaisessa opiskelijavalinnassa.
- * opiskelijan siirtyminen valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen ryhmästä tutkintotavoitteiseen koulutukseen tai päinvastoin toteutuu osana opiskelijan HOJKSia. Siirtymismahdollisuus koskee myös yksiköiden

ja koulutusalojen välillä siirtyviä opiskelijoita. Siirtymispäätöksen voi ilman erillistä hakumenettelyä myöntää opiskelijahuoltoryhmän esityksestä opiskelijavalinnasta vastaava henkilö. Nämä päätökset perustuvat ohjeiden mukaisesti toteutettuun koulutussuunnitteluun ja sisäisiin koulutuskokeiluihin

Arviointi

Opiskelijavalinnan jälkeen opiskelijavalintaan osallistunut henkilöstö antaa palautteen prosessin toimivuudesta, toimintasuunnitelman toteutumisesta ja hakumateriaalista. Lisäksi kootaan hakijoilta ja heidän ohjaavilta tahoiltaan tullutta palautetta.

Jokaisesta opiskelijavalinnasta laadimme hakijatilaston, josta ilmenee hakijoiden määrä koulutusaloittain sekä hakijamäärät suhteessa aloituspaikkoihin. Lisäksi tilastoimme hakijoiden erityisopetuksen perusteen, iän ja kotikunnan.

Palaute- ja muutosmenettelyt

- * opiskelijavalinnan ohjetta ja opiskelijavalinnan kriteerejä kehitämme saadun kokemuksen ja palautteen perusteella itsearviointin ja erityisoppilaitosten verkoston palaverissa vuosittain.
- * hakijatilastoinnin tietoa käytämme koulutustarjonnan, henkilöstöresurssien sekä opetus- ja opiskelijapalvelujen suunnittelussa, samoin kuin koulutukseen hakeutumisen palveluiden ja opiskelijavalinnan edelleen kehittämisessä; Johdon strategiapäivät, henkilöstön vuosisuunnittelu, benchmarking muihin erityisoppilaitoksiin

Liite 2 Malli tietolähdeluetteloksi

TIETOLÄHTEITÄ VOIVAT OLLA:

- * www-sivut
- * intranet
- * toiminta- tai vuosikertomus
- * hakuoppaat
- * opetussuunnitelman yhteinen osa sekä tutkintokohtaiset osat
- * opetussuunnitelmat, toteuttamissuunnitelmat
- * ohjeet ja lomakkeet
- * HOJKS –asiakirjat
- * erilaisten arviointien raportit
- * projektijulkaisut
- * jne.

ESIMERKKI TIETOLÄHTEISTÄ

- * www-sivut (www.ammattiopistovertti.fi), Toimintakertomus 2010, Henkilöstölehti Vertainen 1/2010 ja 1–2/2011, Asiantuntijalehti Vipinä! 2010 ja Ammattiopiston julkaisut
- * Hakuopas 2010–2011, Koulutuskohtaiset esitteet 2010–2011
- * Opiskelijan oppaat 2009–2010, opiskelijoiden Oppisivusto ja oppaat 2009–2010
- * Henkilöstöintra
- * Ammattiopiston missio, visio ja arvot, strategiset valinnat ja avaintavoitteet sekä ammatillisen peruskoulutuksen prosessit
- * Opetussuunnitelman yhteinen osa (1..8.2010) ja sen liitteet: Opiskelijaversio, Ohjaussuunnitelma, Opiskelijan arvioinnin toteuttamissuunnitelma, Työssäoppimisen, ammattiosaamisen näyttöjen ja työharjoittelun toteuttamissuunnitelma, Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma
- * Opetussuunnitelmien tutkintokohtaiset ja valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen osat
- * Hakija- ja opiskelijatilastot sekä -mittaritiedot, palautejärjestelmästä ja arvioinneista saatava tieto (2009–2010)

Liite 3: Malli itsearviointista

Arviointilomaketta voi arvioija käyttää sekä itsearviointiin että vertaisarviointiin, jolloin se toimii myös raporttina.

Vahvuudeksi luokitellaan sellainen kriteerien kysymä toiminta, josta on näyttöä. Parantamisalue on kyseessä silloin, jos näyttöä on hyvin vähän indikaattoreiden osoittamasta toiminnasta. Vahvuuksia luetellaan enintään kolmesta viiteen kappaletta, kuten myös parantamisalueita. Samaan aiheeseen liittyvät vahvuudet voidaan yhdistää, kuten myös parantamisalueet.

Vahvuuksien ja parantamisalueiden kuvauksessa selvitetään vahvuudet ja parantamisalueet siten, että arviointipalautteen saava oppilaitos voi tunnistaa omasta toiminnastaan asiat, joihin palaute kohdistuu. Palaute kohdistetaan toimintaan, mutta ei henkilöihin.

Toiminnan kehittämisehdotuksia ei esitetä arvioinnin yhteydessä ja arviointiraportissa pitäydytään arviointi-indikaattoreissa. Arvioitava oppilaitos suunnittelee itse kehittämistoimenpiteet saamansa arviointiraportin pohjalta. Arvioijat voivat esittää kehittämisehdotuksia toisessa dokumentissa, mikäli asiasta sovitaa etukäteen arvioijien ja arvioitavan oppilaitoksen kesken.

Arvioitava oppilaitos: Vertti -ammattiopisto

Arvioijaryhmä:

Pvm: 12.12.2012

Arviointialue: 5. Toimintaympäristön saavutettavuus, monimuotoisuus ja esteettömyys.

TOIMINTAYMPÄRISTÖN SAAVUTETTAVUUS

Vahvuudet

- * Toimintakulttuuri on opetusta ja oppimista innostava ja opiskelijoille tarjotaan tasapuolisesti palveluja. Erityisesti turvallisen oppimisympäristön rakentamisessa on otettu huomioon asiakkaiden tarpeita.
- * Opiskelun nivelvaiheisiin kiinnitetään huomioita ja yhteistyötä edistetään eri toimijoiden välillä. Näiden tavoitteiden toteutumisessa on kuitenkin edelleen selviä alakohtaisia eroja. Siirtofoorumi tukee yksilöllisten polkujen onnistumista, esimerkiksi nivelvaihe perusopetuksesta toiselle asteelle. Koulutuskokeilut tukevat opiskelijavalintoja.
- * Oppilaitoksen toiminta on asiakaslupauksen "itsensä kokoiseen ammattiin" mukaisesti opiskelija- ja työelämälähtöistä.

Parantamisalueet

- * Koulutuksen ennakointi ei vielä tue koulutustarjonnan kehittämistä riittävästi. Samalla toiminta-alueella toimivien yksiköiden koulutustarjontaa ei ole tarkasteltu kriittisesti. Valmentavan ja tutkintotavoitteisen koulutuksen suhde ei tue riittävästi siirtovaiheen suunnitelmien toteutumista.
- * Vaikka tilat ja laitteet palvelevat toimintaa kattavampi kalusteiden ja tilojen ergonomiaselvitys sekä esteettömyyskartoitus palvelisivat toimintaympäristöä muutosvaiheessa.
- * Oppilaitoksen koulutustarjonta on osin melko staattista eikä siten vastaa elinkeinoelämän muuttuneita tarpeita.

ESTEETTÖMYYS JA MONIMUOTOISUUS: OPISKELIJAVALINNAN PERIAATTEET JA MENETTELYT

Vahvuudet

- * Opiskelijavalintaan osallistuu laajasti oppilaitoksen moniammatillista henkilökuntaa ja siinä hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä. Valinnassa kiinnitetään huomiota ammatillisen kuntoutuksen oikea-aikaisuuteen.
- * Hakijoiden saama palaute varmistetaan koulutuskokeilulausunnoilla ja arviointilomakkeilla.
- * Koulutustarjontaa on muutettu tarvittaessa nopeasti ja joustavasti hakijoiden tarpeita vastaavaksi.

Parantamisalueet

- * Opiskelijaryhmien profiloitumista ei ole määritelty ja viestitetty selkeästi, mikä saattaa hankaloittaa opiskelijan ohjautumista hänelle parhaiten soveltuvaan koulutukseen.
- * Syrjäytymisvaarassa olevien nuorten seurannalle ja ohjaukselle ei ole selkeitä toimintamalleja.
- * Kokemuksellisen tiedon jakamiseen opiskelijavalintaprosessista ei ole toimintatapoja eikä valintaan liittyviä resursseja ole selkeästi määritelty.

ESTEETTÖMYYS JA MONIMUOTOISUUS: TUKITOIMET

Vahvuudet

- * Opiskelijoille tarjotaan ohjattua ja vapaamuotoista vapaa-ajantoimintaa sekä opiskelijälähtöistä pienryhmätoimintaa vapaa-ajalla.
- * Oppilaitoksessa on tehty esteettömyyskartoitus ja sen pohjalta on käytössä esteettömyysopas. Asuntolan peruskorjauksen yhteydessä on otettu huomioon myös ympäristön hallintalaitteita käyttävien tarpeet.
- * Oppilaitos tarjoaa monipuoliset, vaihtoehtoiset asumismahdollisuudet, joissa otetaan huomioon opiskelijan tuen tarve ja suuntautuminen mahdollisimman itsenäiseen asumiseen opintojen jälkeen.

Parantamisalueet

- * Olemassa olevia osallisuuden mahdollisuuksia esimerkiksi opiskelijoiden ryhmäyttämiseksi ei hyödynnetä systemaattisesti.
- * Kokonaisvaltaisia esteettömyyskartoituksia ei ole tehty kaikissa toimipaikoissa. Niiden tekeminen helpottaisi apuvälineiden ja muun tuen tarpeen arviointia.
- * Tilapäiselle opetushenkilökunnalle ei ole järjestetty riittävää perehdytystä erityisryhmissä opiskelevien tuen tarpeisiin.

ESTEETTÖMYYS JA MONIMUOTOISUUS: TULOKSET (SEURANTA JA ARVIOINTI ESIM. TILASTOJEN AVULLA)

Vahvuudet

- * Koulutustarjontaa on muutettu tarvittaessa nopeastikin kysynnän mukaan (esim. sosiaali- ja terveysala, strukturoitu opetus, vaikeimmin vammaisten koulutus kaupunkitoimipaikoissa).
- * Ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen ja perustutkintokoulutuksen paikkamäärien suhde on sellainen, että se mahdollistaa hyvin opiskelijoiden siirtymisen perustutkintokoulutukseen.
- * Negatiivisten keskeyttämisten määrä on alhainen, noin 2 prosenttia.

Parantamisalueet

- * Olemassa olevan tulostiedon kerääminen ja havainnollistaminen on vielä niukkaa ja niiden hyödyntäminen koulutussuunnittelussa on vasta alussa.
- * Tuloksia ei koota eikä niitä hyödynnetä järjestelmällisesti toiminnan kehittämisessä. Tuloksia ei myöskään vertailla muiden toimipaikkojen eikä muiden vastaavien oppilaitosten kanssa.

VAITIOLOVAKUUTUS

Ammatillisten erityisoppilaitosten vertaisarviointi edellyttää vaihteloa.

Vertaisarvioinnin kohteena oleva oppilaitos

Lupa pitää salaisena kaikki ne luottamukselliset ja sen kaltaiset pidettävät vertaisarvioinnin kohteena olevaa koulutuksen järjestäjää koskevat vertaisarvioinnissa ja muuten prosessin aikana esiin tulevat tiedot.

Paikka

Aika

Allekirjoitus

Nimen selvitys

Tämä vaitiolovakuutus on hyväksytty:

Allekirjoitus ja nimen selvitys

Tämä vaitolovakuutus tehdään kahtena kappaleena, joista toinen on ammatillisten erityis-
oppilaitosten laatutyöryhmälle ja toinen allekirjoittaneelle vertaisarvioijalle.

Liite 5: Malli palauteraportista

Arvioitava oppilaitos: Vertti-ammattiopisto

ARVIOINTIRAPORTTI

Arviointialueet: 1. Opetussuunnitelmat ja 2. Oppiminen ja opettaminen

JOHDANTO

Vertaisarviointin ja sitä koskevan raportin tarkoituksena on auttaa tunnistamaan vahvuudet ja parantamisalueet sekä tukea toiminnan edelleen kehittämistä. Raportti

- * perustuu arvioijille toimitettuun toimintakuvaukseen ja itsearviointiraporttiin sekä
- * niihin asiapapereihin, joihin arvioijat ko. toiminta-alueiden arvioinnissa perehtyivät
- * siihen materiaaliin, joka oli maaliskuussa 2011 organisaation verkkosivuilla käytettävissä sekä
- * arvointikäyntiin.

Vertaisarviointi pohjautui:

- * Eurooppalainen vertaisarviointimenettely noudattaa Euroopan yleistä laadunvarmistuksen ja laadunhallinnan EQAVET -viitekehystä (European Quality Assurance Reference Framework).
- * Peer Review in European VET-kriteeristö.
- * Keskeisimpänä tavoitteena oli saada tietoa siitä, mitkä ovat toiminnan vahvuudet ja parantamisalueet arvi-

ointialueilla. Arvioinnin kohteina olivat lisäksi laadun ja toiminnan kehittäminen viitekehyksessä kyseisillä toiminta-alueilla.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota

- * miten laajasti/kattavasti/järkevästi ko. asiaa suunnitellaan,
- * miten toimitaan,
- * miten tätä toimintaa arvioidaan ja parannetaan ja
- * mitä näyttöä on toiminnan ja tulosten kehityksestä.

Vertaisarviointi kesti kaksi päivää. Arvioijat haastattelivat johtoryhmän jäseniä sekä etukäteen sovitun aikataulun mukaisesti vastuuhenkilöitä ja opiskelijoita. Arviointiryhmä tutustui dokumentteihin ja tutustui Ammattiopiston tiloihin. Arvioinnin päätteeksi pidettiin raportointitilaisuus 20.4.2011.

Arvioijat: Vertti vertaisarvioija 1, Vertti vertaisarvioija 2, Vertti vertaisarvioija 3, Vertti vertaisarvioija 4

Jakelu: rehtori, laaturapäällikkö, vertaisarvioijat

Arviointialue 1: Opetussuunnitelmat

Vahvuudet:

Opetussuunnitelman yhteisessä osassa on mainittu yhteisenä periaatteena tasa-arvo ja opiskelijoiden mukaan Vertti-ammattiopistossa opiskelijat kokevat, että heitä kohdellaan tasa-arvoisesti.

Eri toimipaikkojen henkilöstö on osallistunut opetussuunnitelman laadintaan ja opetuksen toteuttamissuunnitelmaa päivitetään vuosittain.

Työelämän palautteen mukaan opetussuunnitelmat vastaavat työelämän vaatimuksia.

Opetussuunnitelmat sekä toteuttamissuunnitelmat ovat selkeitä ja kaikkien saatavilla. Ne on visuaalisesti ja sisällöllisesti toteutettu hyvin. Tutkintokohtaiset opetussuunnitelman osat ovat kaikille opiskelijaryhmille sopivia. Opiskelijoiden erityiset tarpeet huomioidaan toteuttamissuunnitelmissa, oppimisympäristöissä ja HOJKSissa yksilöllisinä järjestelyinä. Opiskelija voi suorittaa opinnot yksilöllisesti tutkinnon osa kerrallaan. Tutkinnon voi osittain suorittaa myös työvaltaisesti.

Parantamisalueet:

Opettajat ja johtajat toivat vähäisessä määrin esille opetussuunnitelman yhteisessä osassa esiteltyjä yhteisiä periaatteita, jotka kuitenkin näyttäytyvät arjessa.

Työelämä ei ole ollut aktiivisesti mukana opetussuunnitelman laatimisessa. Työelämän edustajat toivoivat keskustelua työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen tavoitteista sekä tavoitteiden selkeyttämistä. Yhteistyö opettajien ja työelämän kanssa toisi ammattiosaamisen näyttöjen suunnitteluun enemmän opiskelijälähtöisyyttä.

Arviointialue 2: Oppiminen ja opettaminen

Vahvuudet:

Opiskelijat löytävät Oppi-sivustolta tarvitsemaansa tiedon opiskelun aikana. Opettajat tuottavat itse oppimateriaalia selkokielellä. Opetussuunnitelman tavoitteet ja osaamisen kriteerit ovat opiskelijoiden saatavilla. Tutkinnon osan alkaessa opettaja avaa oppimistavoitteet opiskelijoille ymmärrettävään muotoon. Opiskelijan kanssa sovitaan tarvittaessa henkilökohtaisista oppimistavoitteista.

HOJKS -työskentely on hyvin ohjeistettu. Opiskelijahuollon ja opettajien välinen yhteistyö on kuvattu HOJKS -prosessissa ja työnjako on selkeä osallistujille. HOJKS -palaveriin osallistujat kootaan opiskelijan tarpeen mukaisesti. Opiskelijahuolto on mukana opintojen alussa pohtimassa opiskelijan oppimissessaan tarvitsemia tukitoimia valinnassa saatujen tietojen pohjalta.

Henkilöstö on sitoutunut opiskelijoiden ohjaamiseen ja huomioi opiskelijan yksilöllisyyden.

Keskustelua ja yhteistyötä on paljon henkilöstöryhmien sisällä ja välillä. Opiskelijat kokevat, että opettajat ja ohjaajat innostavat ja tukevat opiskeluun. Tuntitilanteessa arjessa opetus henkilökohtaistuu.

Opiskelijoilla on opinnoissaan valinnan mahdollisuuksia ja he ovat perehtyneet koulutusohjelman tai osaamisalan valinnaisiin tutkinnon osiin. Aikaisempia opintoja on tunnistettu ja tunnustettu. Opiskelijat ovat tulleet kuulluksi opintoja koskevissa valinnoissa.

Työssäoppimista on lisätty opiskelijoiden työelämään sijoittumisen tukemiseksi. Oppilaitoksen sisälle on kehitetty oppimisympäristöjä, joiden avulla lisätään toiminnallisuutta ja opintojen työelämälähtöisyyttä. Työssäoppimisjaksojen pituus voi joustaa opiskelijan ja työpaikan tarpeen mukaisesti. Oppilaitoksen ja työssäoppimispaikkojen välillä on aktiivista vuoropuhelua. Opiskelijat kokevat oppilaitoksen opetuksen valmentavan työelämään ja opiskelijat ovat pärjänneet työssäoppimisessa.

Parantamisalueet:

HOJKSin laadinnassa käytetään Primus-ohjelmaa, mutta sitä ei hyödynnetä riittävästi tiedon siirtämisen välineenä HOJKS-prosessin aikana, vaan tieto siirtyy lähinnä keskustelujen kautta. Opiskelijahuollon osallistuminen HOJKS-prosessiin ei aina toteudu ohjeistuksen mukaisesti.

Pedagogisia kokeiluja tai innovaatioita menetelmien kehittämisessä ei tehdä vielä toisilta oppien tavoitteellisesti. Esi-merkiksi sosiaalisen median ja muun interaktiivisen tekniikan käyttöönotto ja kehittäminen ovat vasta alkuvaiheessa. Työelämän kytkeminen tiiviimmin opetuksen suunnitteluun, toteutukseen ja osaamisen arviointiin parantaisi työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamista.

Liite 6: Esimerkkejä haastattelukysymyksistä

ARVOT JA STRATEGIA

Miten arvioitte Vertti -ammattiopiston perustehtävän toteutuvan liiketalouden perustutkinnossa tällä hetkellä? Miten opiston määrittämät arvot näkyvät alan toimintakulttuurissa? Miten käytännön työssänne näkyy tavoite: koko koulu kasvaa? Käytännön esimerkki?

Minkälaisia omia painopistealueita koulutusalueella on? Miten niihin on päädytty? Miten niiden luonnissa on otettu toimintaympäristö ja siinä tapahtuvat muutokset huomioon? Miten selkeää ja riittävää on opetukseen ja ops- työhön liittyvä ohjeistus? Miten koulutuksen järjestäjä varmistaa asian?

Kriteerit:

- * tutkintojen vastaavuus: Koulutuksen tuottama osaaminen vastaa kyseisten alojen eurooppalaisia tutkintovaatimuksia.
- * työelämävastaavuus: Tutkinnot perustuvat ammattien ja/tai ammattiosaamisen kuvauksiin, jotka on laadittu kyseisillä ammattialoilla tai yhteistyössä niiden kanssa.

OPETUSSUUNNITELMAT

Miten opetussuunnitelmien/toteutussuunnitelmien laadunvarmennusprosessi toimii?

- * hyväksymismenettely; kuka vahvistaa?
- * opetussuunnitelmista palautetiedon hankinta; miten toimii?
- * opetussuunnitelmien tarkistaminen; millä foorumilla?

Kriteeri:

- * toteutussuunnitelmat: Toteutussuunnitelmat ovat selkeitä ja niitä voidaan hyödyntää koulutuksen järjestäjän eri toimintayksiköissä ja tasoilla.

OPETUSPROSESSI

Miten toteutussuunnitelmien vastaavuus on linjassa opetussuunnitelmien valtakunnallisten perusteiden kanssa (tuntijako, tavoitteet, sisällöt, arviointi, yms.)?

Miten hyvin opetus/opetuksen suunnittelu vastaa opetussuunnitelman A- ja B-osia?

Miten opettaja pitää ylläpitää/kehittää ammatillista osaamistaan?

Miten hyvin opiston lukuvuoden suunnitelma toteutuu käytännössä (lukuvuoden painoalueet, teemat, retket, yhteistyö, arviointi, kehittämishankkeet yms.)? Miten paljon opettajat ovat osallistuneet teemakohtaisen opetussuunnitelmaosuuden laatimiseen?

KYSYMYKSIÄ OPISKELIJOILLE

Onko teema ” Koko koulu kasvattaa” - teille tuttu? Missä siitä on puhuttu? – Miten se näkyy teidän arjessa, entä henkilöstön arjessanne?

Opetussuunnitelma on asiakirja, joka muodostuu kolmesta osasta: koulutuksen järjestäjän hyväksymä opetussuunnitelman yhteinen A-osa; tutkintotavoitteinen B-osa sekä toteutus-suunnitelma eli C-osa, kuinka tuttuja asiakirjat ovat? Missä voitte tutustua asiakirjoihin? (ota ko. dokumentit haastattelemaan mukaan ja ne esitä opiskelijoille).

Miten työssäoppimisen arviointi tehdään (varmistaa apukysymyksin tunnistavatko opiskelijat niiden sisältyvän johonkin tutkinnon osaan tai tutkinnon osan jaksoihin).

Millaisia opetusmenetelmiä käytetään? Onko opetusmenetelmiä seurattu/muutettu?

Opettavatko eri opettajat samoja asioita?

Opiskelijan arviointiohje - onko asiakirja teille tuttu? - Varmista tietävätkö opiskelijat, mihin tutkinnon osaan opinnot kuuluvat. - Etsi esimerkki toteuttamissuunnitelmasta.

Osaamisen tunnustaminen ja tunnistaminen, miten tehdään?

Mitä opetuksen tukipalveluja teillä on käytössänne? - Tarkista palvelevatko opiskelijahuollon prosessit aidosti asiakasryhmien tarpeita.

Millaista ohjausta on työssäoppimisessa?

Kriteeri:

- * ohjaus työpaikoilla: Työpaikoilla on koulutetut työpaikkaohjaajat/ -kouluttajat, jotka vastaavat työpaikoilla tapahtuvasta oppimisesta ja ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta työ-paikoilla.

KYSYMYKSIÄ LAATUPÄÄLLIKÖLLE

Kuinka seurataan liiketalouden alan oppimistuloksia? Kuinka ammattiosaamisen näyttöjen toimitin seuraa oppimistuloksia?

Millaiset mahdollisuudet opiskelijoilla on antaa palautetta opetusjärjestelyistä ja opetusmenetelmistä?

Millaisia toisilta oppimisen tapoja koulussanne on?

Kuinka opetushenkilöstön osaaminen varmistetaan?

Kriteeri:

- * osaaminen: Opetushenkilöstö hankkii ja päivittää opiskelijoiden ohjauksessa ja neuvonnassa tarvittavia taitoja (tarkoituksenmukaiset toimintatavat ja -muodot).

Miten ylläpidetään työpaikkaohjaajien osaamista?

Kriteeri:

- * ohjaus työpaikoilla: Työpaikoilla on koulutetut työpaikkaohjaajat/ -kouluttajat, jotka vastaavat työpaikoilla tapahtuvasta oppimisesta ja ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta työpaikoilla.

Kuinka kartoitetaan esimerkiksi asiakkaiden työelämän tarpeita ja odotuksia?

Kuinka systemaattista on tiedon kerääminen eri asiakasryhmien tai sidosryhmien tarpeista sekä tiedon hyödyntämisestä asiakkaiden tyytyväisyyden kartoittamiseen tai kehittämiseen?

Millaisia päivittäiseen asiakaspalveluun liittyviä vaatimuksia tai laatulupauksia on?

Miten totseja arvioidaan?

Kriteeri:

- * arviointi ja parantaminen: Toteutussuunnitelmien ja opetuksen ajanmukaisuutta ja tehokkuutta seurataan, arvioidaan ja parannetaan säännöllisesti.

Millainen menettely on asiakkaiden kehittämis ehdotusten ja valitusten tekemiseksi?

Arviointijärjestelmän toimivuus?

Miten liiketalouden alan arviointi eroaa koko oppilaitoksen toiminnan arvioinnista?

LÄHTEET

Eskola, S. ym. (toim.) 2007. Kaikille yhteiseen ammatilliseen oppilaitokseen. Puheenvuoroja esteettömyydestä ja saavutettavuudesta.

Gutknecht-Gmeiner, M. (toim.) 2007. Eurooppalaisen vertaisarvioinnin opas ammatilliseen peruskoulutukseen.

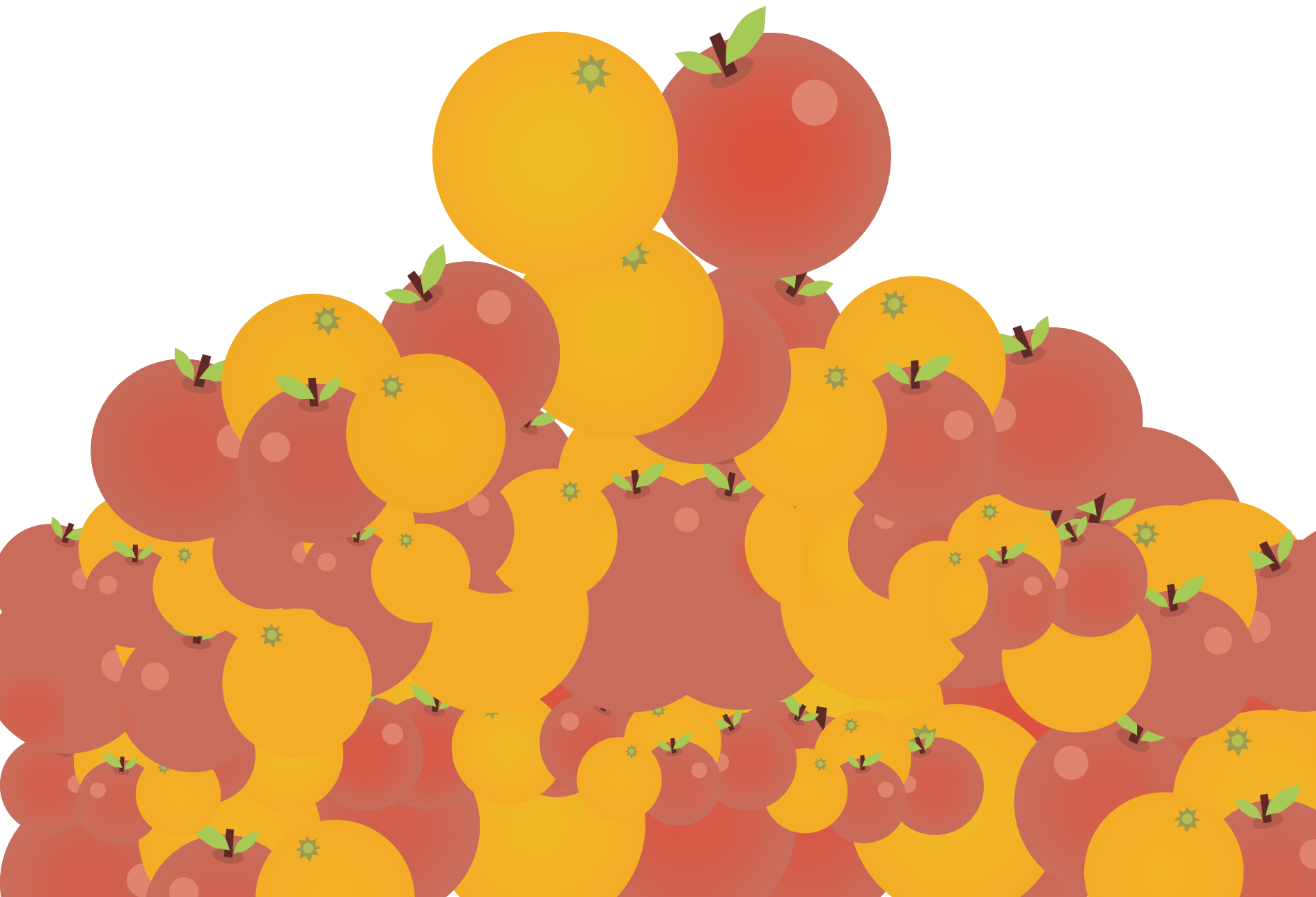
Koski, L. & Väyrynen, P. (toim.) 2010. Vertaisarvioinnin opas ammatilliseen peruskoulutukseen Arviointialueet ja – kriteerit. http://www.oph.fi/download/131397_Ammatillisen_peruskoulutuksen_kriteerit_2010.pdf

Eurooppalainen vertaisarvioijakoulutus: http://www.oph.fi/download/120496_Vertaisarvioijien_koulutusohjelma.pdf

Vertaisarviointiryhmän pelisääntöjä

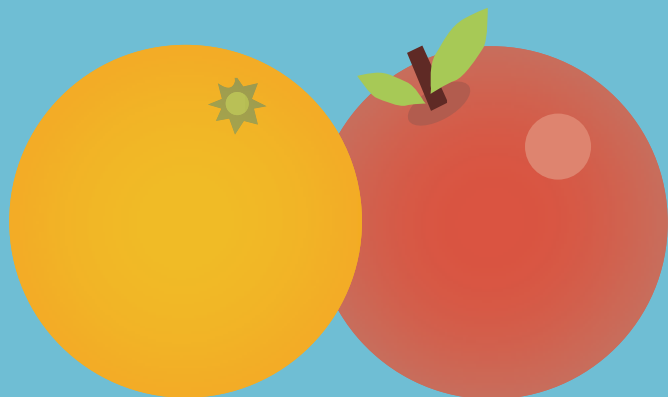
http://www.oph.fi/download/140020_08_Vertaisarviointiryhman_pelisaantoja.pdf

<http://www.esteetonamis.fi/>

VERTAISARVIOINTIA
AMMATILLISTEN ERITYISOPPILAITOSTEN
KUMPPANUUSVERKOSTOSSA

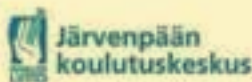
vertais- arvioinnin opas

Vertaisarviointi on menetelmä koulutuksen laadun arviointiin. Vertaisarviointi mahdollistaa opetus- ja ohjaushenkilöstön osallistumisen samaa työtä tekevien henkilöiden toiminnan suunnittelun, toteuttamisen ja kehittämisen arviointiin.

Erityisoppilaitosten kumppanuusverkoston laatutyöryhmä on kehittänyt vertaisarviointia vuodesta 2009 alkaen. Vertaisarvioinnin avulla erityisen tuen tarpeessa olevien asiakkaiden koulutuspalveluja kehitetään yhdessä työntekijöiden ja asiakkaiden kanssa. Vertaisarviointi tuo koulutuksen järjestäjien toimintatavat ja hyvät käytänteet näkyviksi. Vertaisarvioitsijoille toiminta on antanut mahdollisuuksia tutustua toisen organisaation tapaan toimia ja saada oppimiskokemuksia ja oivalluksia. Koulutuksen järjestäjälle vertaisarviointi tarjoaa puitteet tehdä yhteistyötä muiden koulutuksen järjestäjien kanssa.

Vertaisarviointiprosessin itsearviointiin, haastatteluihin ja raportointitilaisuuksiin on osallistunut Vertti-hankkeen aikana noin 800 henkilöä. Opiskelijoita hankkeessa on ollut mukana noin 100. Tämä opas on laadittu käsikirjaksi ja kehittämisen välineeksi vertaisarviointiin. Oppaassa on runsaasti esimerkkejä käytännössä testatuista toimintamalleista ja työskentelypohjista, joiden avulla voidaan kehittää vertaisarvioinnin laatua sekä selkiyttää ja yhdenmukaistaa toimintaa. Opas sopii myös vertaisarvioinnin koulutusmateriaaliksi.

Kiipula

